

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ- TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Malé a střední podnikání a jeho podpora v Rumunsku po vstupu do Evropské unie
Small and Medium Sized Entrepreneurship and Its Support in Romania after
Accession to the European Union

Student:

Nikola Miksová

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Bc. Mynarzová Monika, Ph.D.

Ostrava 2015

Zadání bakalářské práce

Student: **Nikola Miksová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Téma: **Malé a střední podnikání a jeho podpora v Rumunsku po vstupu
do Evropské unie**
**Small and Medium Sized Entrepreneurship and Its Support in Romania
after Accession to the European Union**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska malého a středního podnikání v Evropské unii
3. Malé a střední podnikání a jeho podpora v Rumunsku
4. Analýza malého a středního podnikání v Rumunsku
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

THOMAS, R. A., N. A. POP a C. BRATINAU. *The Changing Business Landscape of Romania: Lessons for and from Transition Economies*. New York: Springer, 2013. 306 s. ISBN 978-1-4614-6864-6.
VEBER, J., J. SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 336 s. ISBN 978-80-247-4520-6.
VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

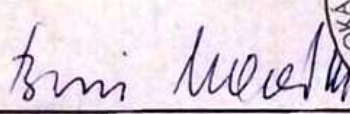
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

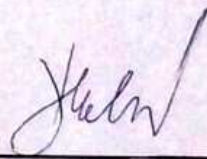
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Bc. Monika Mynarzová, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 07.05.2015

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení o samostatném vypracování bakalářské práce

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a ostatní materiály, z nichž jsem při psaní své práce čerpala, řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne 15. 7. 2015

.....

Nikola Miksová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala mé vedoucí bakalářské práce paní Ing. Bc. Monice Mynarzové Ph. D. za cenné připomínky a odborné rady, které mi pomohly při zpracování tohoto tématu.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Teoretická východiska malého a středního podnikání v Evropské unii	7
2.2. Malé a střední podniky v Evropské unii.....	9
2.2.1. Kritéria určování malých a středních podniků	9
2.3. Ekonomické přínosy malých a středních podniků	10
2.4. Společenské přínosy malých a středních podniků.....	11
2.5. Nevýhody malého a středního podnikání.....	12
2.6. Omezení rozvoje podnikání	13
2.7. Vnitřní trh Evropské unie z pohledu podnikání	14
2.8. Konkurenceschopnost ekonomiky	15
2.9. Podpora malých a středních podniků v EU	18
2.10. „Small business act“ Evropské unie.....	20
2.11. Agentury a Instituce Evropské unie podporující malé a střední podnikání .	21
3. Malé a střední podnikání a jeho podpora v Rumunsku	25
3.2. Malé a střední podniky a vybrané faktory podnikatelského prostředí v Rumunsku.....	26
3.2.1. Právní formy podnikání.....	27
3.2.2. Daňový systém	29
3.2.3. Pracovní trh	30
3.3. Podpora podnikání v Rumunsku	31
3.3.1. Strukturální fondy v programovém období 2007 - 2013.....	31
3.3.2. Strukturální a investiční fondy v programovém období 2014 - 2020	34
3.4. SWOT analýza sektoru malého a středního podnikání v Rumunsku.....	37
4. Analýza malého a středního podnikání v Rumunsku	40
4.2. Vývoj malých a středních podniků v Rumunsku v letech 2007 - 2015	40
4.3. Profil SBA Rumunska.....	43

4.4. Komparace časové a finanční náročnosti zahájení podnikání v České republice a Rumunsku	46
4.5. Konkurenceschopnost České republiky a Rumunska	50
4.6. Komparace vládní podpory MSP České republiky a Rumunska pro rok 2015.....	51
5. Závěr.....	54
Seznam použité literatury	57
Seznam zkratk.....	63
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	64

1. Úvod

Malé a střední podnikání tvoří nepostradatelnou část každé vyspělé tržní ekonomiky. Je významným nositelem inovací, zaměstnanosti a sociální integrace. Malé a střední podniky (MSP) tvoří 99,8 % ze všech podniků v Evropské unii (EU). Podstatnou roli v malém a středním podnikání hrají mikropodniky, které tvoří 92,4 % ze všech podniků v EU a také převyšují ostatní podniky v počtu zaměstnanců a výši celkového obrátu.

Rumunsko není v EU výjimkou a i této zemi dominují malé a střední podniky, v čele s mikropodniky. Přistoupení Rumunska k Evropské unii mělo obrovský vliv na MSP, zlepšilo činnost v oblastech konkurenceschopnosti, lidských zdrojů, kvality a v neposlední řadě také etiky v podnikání. Díky vstupu do EU, v roce 2007, získalo Rumunsko možnost operovat na vnitřním trhu EU a využívat všech výhod volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu, a také získalo přístup k finanční podpoře EU pro členské státy. Krátce po svém přistoupení, malé a střední podniky ovlivnil příchod světové hospodářské a ekonomické krize v roce 2008, která se nevyhnula ani Rumunsku, snížila zaměstnanost v sektoru MSP, přidanou hodnotu, obrát, investice a mírně se snížil i počet malých a středních podniků. Nicméně od roku 2011 vykazuje rumunská ekonomika společně se sektorem MSP rostoucí tendenci, dochází k ožívání ekonomiky, růstu investic a zaměstnanosti v malých a středních podnicích.

Cílem bakalářské práce je na základě zpracované analýzy zhodnotit vývoj a současný stav malého a středního podnikání a jeho podpory v Rumunsku a dále poskytnout doporučení českým podnikatelům plánujícím vstoupit na rumunský trh. Téma malého a středního podnikání v Rumunsku jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem v Rumunsku strávila šest týdnů na dobrovolnické stáži a mohla jsem se tak seznámit s místními poměry.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitolou je úvod a poslední závěr. V druhé kapitole jsou definována teoretická východiska malého a středního podnikání v Evropské unii. Tato kapitola je věnována vymezením základních pojmů, jako je podnikání, podnikatel a podnik, kritériím malých a středních podniků. Dále jsou v této kapitole popsány přínosy malých a středních podniků, jejich nevýhody a omezení rozvoje podnikání. Také je zde popsán vnitřní trh EU, „Small Business Act“, iniciativou vytvořenou Evropskou unií pro malé a střední podniky a dále jsou zde popsány vybrané instituce a agentury, které podporují rozvoj MSP ve všech členských státech EU.

Třetí kapitola se zabývá malým a středním podnikáním v Rumunsku. Tato kapitola zahrnuje právní formy podnikání, daňový systém a pracovní trh v Rumunsku. Dále je zde

popsána podpora podnikání v Rumunsku skrze strukturální fondy EU a SWOT analýza sektoru MSP.

V analytické kapitole je provedena analýza vývoje malého a středního podnikání v Rumunsku po vstupu do Evropské unie v oblastech počtu podniků, zaměstnanosti, přidané hodnoty v nákladech na výrobní činitele, který se opírá o statistiky Eurostatu. V době psaní bakalářské práce nebyla dostupná data z let 2013 – 2015, z toho důvodu provedla Evropská komise predikci na základě údajů z předchozích let. Následuje profil „Small Business Act“ Rumunska, který hodnotí zemi v desíti kategoriích, tato analýza poukazuje na totožné a rozdílné rysy v rozvoji malého a středního podnikání v porovnání s průměrem členských zemí Evropské unie. Další část je věnována komparaci finanční a časové náročnosti zahájení podnikání v Rumunsku s Českou republikou, jež odhaluje, která z těchto zemí nabízí jednodušší možnosti zahájení podnikání. Rovněž je zpracována analýza konkurenceschopnosti Rumunska v komparaci s Českou republikou, dle Světového ekonomického fóra, to hodnotí konkurenceschopnost ekonomiky země dvanácti pilíři, jako je například institucionální prostředí, účinnosti trhu práce nebo množství inovací. V poslední kapitole je popsána finanční podpora malých a středních podniků v Rumunsku a České republice a jejich porovnání.

Stěžejní metodou, která byla v bakalářské práci použita je analýza malého a středního podnikání v Rumunsku, přičemž se zaměřuji na období v letech 2007 – 2015. Další metodou, která byla použita je komparace, která vychází ze současného stavu.

2. Teoretická východiska malého a středního podnikání v Evropské unii

Pojem „podnikání“ je charakterizován několika důležitými vlastnostmi, kterými jsou: zhodnocování vloženého kapitálu, uspokojování potřeb zákazníků, podstoupení rizik spojených s podnikáním a snahou o jejich minimalizaci. V odborné literatuře existuje více pojetí pojmu „podnikání“¹. Ekonomické pojetí, které vysvětluje podnikání jakožto zapojení ekonomických zdrojů společně s dalšími aktivitami podniků s cílem dosáhnout zvýšení původní hodnoty zapojených zdrojů. Ekonomické pojetí chápe podnikání jako dynamický proces, který vytváří přidané hodnoty pro podnikatele a celý podnik. Na podnikání lze nahlížet také z psychologického hlediska, toto pojetí nahlíží především na osobu podnikatele. Podnikatel je silně motivován různými pohnutkami, které se vyznačují potřebou dosáhnout vytýčených cílů, vyzkoušet si něco nového a splnit si své sny a záměry. Můžeme jej chápat jako možnost seberealizace. Sociologické pojetí rozumí podnikání jako zajištění bohatství pro všechny zúčastněné. Nahlíží na podnikání jako na hledání nových cest k dokonalejšímu a efektivnějšímu využití zdrojů a vytváření pracovních příležitostí. V právnickém pojetí je definováno jako soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku.

K obecným rysům podnikání patří:

- činnost prováděná s jasným záměrem,
- tvořivé a podnětné přístupy,
- plánování a řízení procesů,
- prospěch a přidaná hodnota všem zúčastněným,
- přijetí a předvídání rizika neúspěchu,
- opakující se proces².

Podnikání můžeme také definovat jako soustavnou činnost prováděnou podnikatelem s cílem dosažení zisku³. V českém právním prostředí je pojem podnikání upraven a definován obchodním zákoníkem jako „samostatná výdělečná činnost vykonávána na vlastní účet a

¹ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 12 s. ISBN 978-80-7400-336-3.

² VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 336 s. Expert. ISBN 978-80-247-4520-6.

³ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 12 s. ISBN 978-80-7400-336-3.

odpovědnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku“⁴.

Vymezením „podnikání“ se dostáváme k pojmu „podnikatel“. Podnikatele můžeme definovat jako osobu schopnou rozeznat a využít příležitosti, zdroje a prostředky k dosažení určených cílů. Vykonává podnikatelské aktivity a to i s rizikem, které s těmito aktivitami souvisí, ať už rizika ztráty nebo prospěchu. „Podnikatel“ je iniciátor a nositel podnikání, investuje své prostředky, úsilí, čas a své jméno. Přebírá zodpovědnost, které s sebou podnikání přináší, nese rizika, s cílem dosažení finančního a osobního uspokojení⁵.

V českém právním pojetí může být podnikatelem osoba fyzická nebo právnická, která získala živnostenské oprávnění podle živnostenského zákona⁶.

Osobu podnikatele spojují určité charakteristické osobnostní rysy. Podnikatel je viděn jako člověk, který:

- je nositelem inovací, přináší nové myšlenky, změny,
- podněcuje maximální využití podnikových, lidských a technických kapacit,
- mimo vytváření nových myšlenek je schopen využívat a dokonce vytvářet nové příležitosti.

Výsledkem činnosti podnikatele – podnikání, jsou nové technologie, výrobky a také nové způsoby oslovení zákazníků či části nových trhů⁷.

Vymezili jsme si pojmy „podnikání“ a „podnikatel“. Pojem „podnik“ můžeme definovat jako subjekt, v němž dochází k přeměně zdrojů ve statky. K podniku náleží uspořádaný soubor prostředků, zdrojů, práv a jiné majetkové hodnoty, které slouží k provozování podniku. V České republice je právně interpretován jako soubor hmotných, nehmotných a také osobních složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit⁸.

⁴ Viz zákon č. 89/2012 Sb., obchodní zákoník.

⁵ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 336 s. Expert. ISBN 978-80-247-4520-6.

⁶ Viz zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, živnostenský zákon

⁷ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 12 s. ISBN 978-80-7400-336-3.

⁸ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 336 s. Expert. ISBN 978-80-247-4520-6.

2.2. Malé a střední podniky v Evropské unii

Malé a střední podniky jsou nedílnou součástí vyspělých tržních ekonomik. Jsou nositeli inovací a přispívají ke zvyšování konkurenceschopnosti v ekonomice. Malé a střední podniky (MSP) hrají důležitou politickou a stabilizační úlohu v zemi⁹. Díky svému významnému postavení v ekonomikách se Evropská komise orientuje na podporu podnikatelských aktivit, zlepšení podnikatelského prostředí zaměřené na MSP, tak aby měly možnost realizovat svůj potenciál v globální ekonomice, která dnes hraje výsadní roli¹⁰.

2.2.1. Kritéria určování malých a středních podniků

Evropská unie zavedla jednotné vymezení MSP, které stanovilo Nařízení Komise ze dne 6. května 2003 uvedené v dokumentu číslo C(2003)1422¹¹. Díky sjednocení kritérii MSP je možné komparovat ukazatele, které se vztahují k tomuto sektoru. Podle Nařízení Komise jsou vymezovány střední, malé a mikro podniky, čtyřmi kritérii:

- počtem zaměstnanců,
- výši ročního obrátu,
- celkovou hodnotou aktiv,
- nezávislostí.

Za **střední podnik** je považována společnost, která zaměstnává méně než 250 zaměstnanců. Roční obrat podniku nepřesahuje 50 milionů EUR nebo jeho bilanční suma, v rozvaze, nedosahuje 43 milionů EUR. Musí také splňovat kritérium nezávislosti, což znamená, že maximálně 25 % kapitálu a vlastnických práv vlastní podnik, který nesplňuje výše uvedená kritéria.

Za **malý podnik** je považována společnost zaměstnávající méně než 10 zaměstnanců, aktiva nebo bilanční suma nepřesahuje 10 milionů EUR. Také musí být nezávislý.

⁹ VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

¹⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *Malé a střední podniky (MSP)* [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_cs.htm

¹¹ EVROPSKÁ KOMISE. *EUR – Lex: Access to European Union Law*. [online]. [9. 3. 2015]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/;ELX_SESSIONID=GxCSJTPTvcpL6XdV0h0L5nWwLmp6FDpvm1hJ5MCK91CSfyYbrnn2!646141243?uri=CELEX:32003H0361

Mikropodnik zaměstnává méně než 10 zaměstnanců, aktiva nebo bilanční suma mikropodnikatele nepřevyšuje 2 miliony EUR, musí být nezávislý. Výše zmíněné podmínky jsou uvedeny v tabulce 2.1.

Tabulka 2.1 Členění středních, malých a mikro podniků

Střední	< 250	≤ 50 mil. Eur	≤ 43 mil eur
Malý	< 50	≤ 10 mil. Eur	≤ 10 mil. eur
Mikropodnik	< 10	≤ 2 mil. Eur	≤ 2 mil. Eur

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹², vlastní zpracování

2.3. Ekonomické přínosy malých a středních podniků

Malé a střední podniky tvoří nedílnou součást ekonomiky, fungují jako protipól monopolů a mají schopnost rychle se přizpůsobovat měnícím se okolnostem.

Protipól monopolům

V dnešním globalizovaném světě, kdy dochází k nástupu mezinárodních korporací a řetězců, působí malé a střední podniky proti zesilujícímu tlaku monopolů. Ačkoliv jsou malé a střední firmy vytlačovány velkými monopolistickými korporacemi z trhu, jsou schopny si hledat nové způsoby, jak se rozvíjet. Jsou to právě malé a střední podniky, které přicházejí s největším počtem inovací, a jsou schopny se adaptovat na proměnlivé potřeby spotřebitelů. Jsou také schopny pokrýt ty části trhu, jež jsou pro velké podniky nezajímavé či jsou příliš malé, než aby do těchto sfér vstupovaly. Ne vždy a za všech okolností malé a střední firmy bojují s velkými korporacemi o své místo na trhu. V mnoha případech s velkými společnostmi úzce spolupracují například jako jejich subdodavatelé.

Flexibilita

Vysoce ceněný rys malých a středních podniků je jejich rychlé se přizpůsobení měnícím se okolnostem¹³.

Koncepce LEAN

Anglický výraz LEAN je koncepce, která v managementu slouží k označení snah o úspory cestou zeštíhlení. Cílem této koncepce je zvýšit efektivitu podnikatelského procesu

¹² EVROPSKÁ KOMISE. *Které podniky patří do kategorie MSP?* [online]. [15. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_cs.htm

¹³ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 336 s. Expert. ISBN 978-80-247-4520-6.

tím, že se zvýší rychlost, kvalita a průběh fungování a omezí se neproduktivní a duplicitní činnosti¹⁴.

Nedílná součást ekonomiky

Sektor malých a středních podniků je schopen absorbovat pracovní síly, které byly uvolněné z velkých korporací¹⁵. V Evropské unii sektor MSP zaměstnává 66,9 % zaměstnanců a jejich přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele je o 16,2 % vyšší než je tomu u velkých společností. Jak je uvedeno v tabulce 2.2.

Tabulka 2.2 Přidaná hodnota, zaměstnanost a počet malých, středních a velkých podniků v EU28 za rok 2014

	Mikropodniky	Malé podniky	Střední podniky	MSP celkem	Velké podniky	EU celkem
Podniky						
Počet podniků	19 913 489	1 382 932	224 659	21 564 380	43 305	21 564 380
%	92,4%	6,4%	1,0%	99,8%	0,2%	100%
Zaměstnanost						
Počet zaměstnanců	38 531 164	27 447 339	23 003 021	88 981 523	44 018 948	133 000 463
%	29,1%	20,6%	17,2%	66,9%	33,1%	100%
Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele						
Mil. EUR	1 395 798	1 180 843	1 192 877	3 769 519	2 707 111	6 476 629
%	21,6%	18,2%	18,3%	58,1%	41,9%	100%

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹⁶, vlastní zpracování

2.4. Společenské přínosy malých a středních podniků

Malé a střední podniky nesou obrovské přínosy, neboť garantují svobody a mají stabilizační úlohu ve společnosti. Díky možnosti podnikat a zakládat firmy mají občané možnost svobodně se realizovat v produktivním procesu. Podnikatelé, kteří podnikají v sektoru MSP, na sebe nemohou strhnout moc a dosáhnout postavení monopolů. MSP sektor

¹⁴ ŠOLJAKOVÁ, Libuše a Jana FIBÍROVÁ. *Reporting*. 3 rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2010, 221 s. ISBN 978-80-247-2759-2.

¹⁵ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 336 s. Expert. ISBN 978-80-247-4520-6.

¹⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Annual report SMEs 2014*. [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2014/annual-report-smes-2014_en.pdf

můžeme chápat jako jakýsi protipól ekonomické a politické moci. Lidé se podnikáním učí vést a udržet firmu na trhu, naučí se přijímat zodpovědnost za sebe, svou firmu a své zaměstnance, protože jakákoliv chyba znamená ztrátu.

Malé a střední podniky nebývají vlastněny zahraničními společnostmi, naopak bývají vlastněny tuzemskými subjekty a představují tak místní kapitál a vlastnické poměry. Tím pádem efekty z podnikání zůstávají v daném státě, popřípadě regionu. Malé a střední podniky bývají těsně vázány s daným regionem, přispívají ke zvyšování zaměstnanosti a poskytují další ekonomické přínosy regionu, ve kterém působí¹⁷.

2.5. Nevýhody malého a středního podnikání

Jednou z nevýhod sektoru MSP jsou jejich omezené možnosti zaměstnávat odborníky na řídicích pozicích a správě. Malé a střední podniky mají téměř totožné správní a produkční povinnosti určené právním řádem, daňovými zákony a právními předpisy apod. jako velké společnosti. Ale na rozdíl od velkých subjektů mají MSP méně prostředků určených pro tyto účely, kvůli čemuž kladou vyšší odborné a časové požadavky na řídicí pracovníky.

Menší finanční síla, se kterou často souvisí obtížnější dostupnost úvěrových zdrojů, patří ke slabým stránkám malého a středního podnikání, neboť nedostatek a špatná dostupnost finančních prostředků blokuje vznik nových firem a společností. Omezené finanční zdroje hrají velkou roli při rozvoji již fungujících organizací, u nichž znemožňují realizaci cílů a inovačních záměrů.

MSP mají omezené kapitálové zdroje v porovnání s velkými podniky a musejí se udržet ve tvrdém konkurenčním prostředí, což zapříčiňuje fakt, že v malém a středním podnikání je vysoké pracovní nasazení a méně příznivé pracovní podmínky.

MSP nemají možnost získávat takové výhody z rozsahu produkce jako velké firmy. Malé a střední podniky se obvykle nemohou rovnat rozsahem své produkce velkým společnostem, tzn., že objednávají materiál v nižších objemech, a nezískají tím slevy a výhodnější dodací podmínky, které bývají poskytovány u velkých objednávek.

Náročnější oslovování potenciálních zákazníků reklamou a propagací je kvůli omezeným zdrojům jednou z dalších nevýhod malých a středních podniků. MSP umisťují

¹⁷ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 336 s. Expert. ISBN 978-80-247-4520-6.

svou produkci zejména na segmentech lokálních trhů a menší zdroje k financování propagace působí negativně na výši obrátu a snižují možnosti růstu podniků zvyšováním jeho velikosti¹⁸.

2.6. Omezení rozvoje podnikání

Malé a střední podniky často čelí problémům, které vznikají v makroekonomickém okolí podniku a firmy tak nemohou tyto problémy řešit v rámci firmy. Hlavní faktory, které brzdí podnikání jsou: nefunkční legislativa a justice, státní regulace a byrokracie, daňový systém země, problémy spojené se získáváním kapitálu.

S každou nově vzniklou a přijatou legislativou vznikají jasně definované podmínky pro podnikatele, podnikání a fungování ekonomiky, ale hrozí i nebezpečí desinterpretace a její nedodržování. Měřítkem funkčnosti legislativy je její jasné definování, v takových případech je stát schopen vymáhat nároky a zajistit její dodržování. Jestliže domáhání se práva a hrozba soudního sporu není účinná, nastává pak selhání jedné z primárních funkcí, které zastává stát.

Pakliže stát silně zasahuje a vytváří nadměrné regulace, zbytečně tím omezuje podnikání a snižuje jeho potenciál. Tato usměrňování se mohou týkat například testování nových výrobků, způsobu jejich registrace, norem na ochranu spotřebitelů nebo nařízení týkajících se ochrany životního prostředí. Regulace by měl stát konzultovat s podnikatelskými organizacemi.

Malé a střední podniky, ale také velké podniky jsou ovlivňovány nejen výši daní, ale také transparentností, složitostí systémů a byrokratickou zátěží, která na podnikatele a podniky působí. V Evropské unii neexistuje jednotná daňová sazba, tu si každá členská země stanovuje sama. Jestliže stát stále mění daňové zákony, působí to na podniky negativně. Protože jejich aplikací dochází k náročnosti jednak časové a jednak administrativní, což vede k růstu nákladů pro podnikatele, kteří pak musí vynaložit další finanční prostředky na nastudování měnících se předpisů či k najmutí kvalifikovaného pracovníka.

Pro malé a střední podniky je specifický problém získávání kapitálu pro své podnikání. MSP představují pro komerční banky rizikové klienty. Obchodní banky proto spíše preferují poskytování krátkodobých a vysokých úvěrů. Malým a středním podnikům

¹⁸ MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. Praha: Grada, 2005, 528 s. ISBN 80-247-0906-6.

k získávání kapitálu pomáhá politika Evropské unie, které je příznivě nakloněna k jejich rozvoji¹⁹.

2.7. Vnitřní trh Evropské unie z pohledu podnikání

Právo podnikat v jakémkoliv státě Evropské unie má každý její občan. Podnikání občanům EU usnadňuje existence jednotného evropského trhu, prostoru, ve kterém byly odstraněny všechny překážky a vytvořeny čtyři, respektive pět základních svobod²⁰. Vnitřní trh je podstatou současné Evropské unie.

Vnitřní trh má významné postavení nejen v integračním procesu Evropské unie, ale také v ekonomické sféře. Vnitřní trh napomohl odstranit některé bariéry, jako jsou celní, obchodní, daňové, technické a administrativní bariéry, velkou měrou přispívá ke konkurenceschopnosti zemí Evropské unie. Největším přínosem je propojení dříve národních ekonomik a maximalizace ekonomické efektivity ve všech oblastech. Díky společnému trhu existuje hospodářský prostor, ve kterém platí pět základních svobod²¹.

Základní svobody vnitřního trhu Evropské unie

Základní svobody jsou: svoboda pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu. Jako pátá svoboda se uvádí volný pohyb poznatků.

Volný pohyb zboží – zboží se může prodávat ve všech zemích EU bez ohledu na hranice. Odstranění cel a kvót, zboží z jiné země EU nesmí být tímto způsobem znevýhodňováno před domácí produkcí²².

Volný pohyb služeb znamená, že podnikatel může provozovat svou činnost, v jakémkoliv státě, který je členem Evropské unie. A to za stejných podmínek jako mají podnikatelé daného státu. Tato svoboda je neodmyslitelně spojena s volným pohybem osob²³.

¹⁹ MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. Praha: Grada, 2005, 528 s. ISBN 80-247-0906-6.

²⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *Podnikání v EU* [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/service/business/art_4918_cs.htm

²¹ BUSINESSINFO.CZ. *Vnitřní trh Evropské unie*. [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitri-trh-evropske-unie-5159.html?rtc=1#!>

²² STOREY Tony a Chris TURNER. *Unlocking EU Law*. 4. vyd. New York: Routledge, 2014. 590 s. ISBN 978-1-4441-7419-9.

²³ HORSPOOL Margot a Matthew HUMPHREYS. *European Union Law*. 7. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2012 ISBN 978-0-19-963981-6.

Volný pohyb kapitálu má důležitou úlohu, díky volnému pohybu kapitálu je možný převod peněžních prostředků a přesun kapitálu, je možné uvolnit bariéry pohybu zboží, služeb a osob. Uvolnění pohybu kapitálu mezi členskými státy Evropské unie přispělo k harmonizaci bankovních poplatků uvnitř zemí eurozóny²⁴.

Část motivace, která stála za vytvořením jednotného trhu v EU, bylo zajištění integrace evropských národů. Díky možnosti **volného pohybu osob a svobody usazování**, byla usnadněna lepší mobilita pracovních sil a možnost usadit se, pracovat a žít v jakékoliv členské zemi. Stejně jako možnost pro podnikatele získat nové zákazníky a odběratelé. Hlavním důvodem bylo ulehčení situace na trhu práce zemí s nedostatkem nebo naopak přebytkem pracovních sil. Tento krok má mimo jiné přispívat ke sbližování národů napříč EU²⁵.

Volný pohyb poznatků je uváděna jako pátá svoboda, tento princip má posílit mobilitu vědeckých pracovníků, studentů, akademiků přes hranice států Evropské unie, rozšířit základní svobody o další dimenzi – znalosti. Cílem je překonat nejednotnost vědeckého úsilí Evropské unie a také zvýšit vědecké výsledky a mimo jiné přitáhnout do Evropy přední světové vědce ze třetích zemí. Vznikem této páté svobody si Evropská unie klade za cíl vybudovat fungující vědeckou infrastrukturu, zajistit transfer vědeckých poznatků přímo do praxe, které chce dosáhnout propojením akademické sféry se sférou podnikatelskou. Dále chce EU zajistit volný přístup ke znalostem a inovacím, které jsou nesmírně důležité v dnešním globalizovaném světě. S tím souvisí také ochrana průmyslového a duševního vlastnictví, zejména pak při přijímání nových patentů Unie. Volný pohyb poznatků usnadňuje Evropské unii přechod ke znalostní společnosti a udržet důstojné postavení v globální konkurenci²⁶.

2.8. Konkurenceschopnost ekonomiky

Konkurenceschopnost je základním měřítkem dlouhodobé úspěšnosti ekonomiky země a je také spojena s ekonomickým rozvojem státu v tržní ekonomice. Význam

²⁴ STOREY Tony a Chris TURNER. *Unlocking EU Law*. 4. vyd. New York: Routledge, 2014. 590 s. ISBN 978-1-4441-7419-9.

²⁵ KENNEDY, T. P. a kol. *European Law*. 5. vyd. New York: Oxford University Press, 2011. 456 s. ISBN 978-0-19-958905-0.

²⁶ CHOU Meng-Hsuan a Åse GORNITZKA. *Building the knowledge economy in Europe: new constellations in European research and higher education governance*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2014. 249 s. ISBN 978-1-78254-528-6.

konkurenceschopnosti je spjat s prohlubováním globalizace světové ekonomiky, kde spolu jednotlivé země soupeří ve využívání, udržování a především získávání veškerých typů výrobních faktorů²⁷.

Pojem „konkurenceschopnost“ země lze vnímat z hlediska mikroekonomického a makroekonomického. Mikroekonomická nebo také firemní konkurenceschopnost je spojována s dlouhodobými finančními ukazateli podniku jako jsou například obrat, zisk, náklady, výnosnost akcií a jiné, společně se schopností odměňovat zaměstnance a majitele podniků. V neposlední řadě může konkurenceschopnost firmy ovlivnit další kritéria jako je know-how, inovace apod.

Makroekonomická konkurenceschopnost se dále rozlišuje na ekonomickou a politickou. Z ekonomického hlediska je konkurenceschopnost definována jako schopnost výrobců daného státu úspěšně konkurovat na světových trzích a importérům na trhu domácím. Je měřena podíly dané země na domácím trhu s importy, s daným příjmem, který odpovídá velikosti ekonomiky a stupni jejího rozvoje. Druhým směrem je směr politický, ve kterém se konkurenceschopnost rozumí jako stupeň, kdy za podmínek volného obchodu země může produkovat zboží a služby, které obstojí na globálním trhu při udržení a zvyšování reálného příjmu a životní úrovně občanů dané ekonomiky²⁸.

Konkurenceschopností se také zabývá Světové ekonomické fórum (WEF), které o ní každoročně vydává zprávu ze všech národních ekonomik světa. WEF jí měří statistickým indexem konkurenceschopnosti (global competitiveness index GCI), který odhaduje úroveň produktivity a konkurenceschopnosti ekonomiky. K výpočtu jsou rozděleny komponenty do 12 pilířů: institucionální prostředí, infrastruktura, makroekonomické prostředí, zdraví a primární vzdělávání, vysokoškolské vzdělávání a odborné přípravy, výkonnost trhu zboží, účinnost trhu práce, technologická připravenost, velikost trhu, faktory inovace a sofistikovanosti, obchodní vyspělost a inovace. Index GCI hodnotí jednotlivé pilíře samostatně a pohybuje se v rozpětí 0 – 7, kdy 7 je nejvyšší hodnocení, 0 naopak nejmenší.

1. Institucionální prostředí – je určeno dle právního a správního rámce, ve kterém vzájemně působí jednotlivci, firmy a vlády a generují bohatství. Kvalita institucí má obrovský vliv na konkurenceschopnost a její růst. Ovlivňuje investiční rozhodnutí a organizaci výroby, hraje také důležitou roli ve způsobech, kterými společnosti přerozdělují

²⁷ VITURKA, Milan. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada, 2010. 227 s. ISBN 978-80-247-3638-9.

²⁸ PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada, 2011. 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.

benefity a náklady na strategie rozvoje a politiky. Institucionální prostředí je do velké míry dáno vládou země, jejími postoji vůči trhům, svobodám a účinností svých operací, které jsou: nadměrná byrokracie, regulace, korupce, nepoctivost v jednání s veřejnými zakázkami, nedostatek transparentnosti, důvěryhodnost, služby podnikatelskému sektoru, politická závislost, soudní systém a další.

2. Infrastruktura – rozsáhlá a efektivní infrastruktura je rozhodující pro zajištění účinného fungování ekonomiky. Dobře rozvinutá infrastruktura snižuje efekt vzdálenosti mezi regiony, integraci na vnitrostátním trhu a jeho spojení při nízkých nákladech na trhy v jiných zemích a regionech. Kvalita a rozsáhlost infrastruktury výrazně ovlivňuje hospodářských růst a snižuje nerovnosti v příjmech a chudobě.

3. Makroekonomické prostředí – makroekonomická stabilita je důležitá nejen pro podnikání, samotná její rovnováha nezvýší stabilitu země, nicméně její nestabilita poškozuje ekonomiku. Do makroekonomického prostředí patří deficit státních rozpočtů, úroky, inflace a další ovšem tyto aspekty ovlivňují také podnikatelské prostředí.

4. Zdraví a primární vzdělávání – zásadní význam pro konkurenceschopnost a produktivitu země má zdravá pracovní síla. Špatný zdravotní stav je nákladový a snižuje také efektivitu. Proto jsou významné investice právě do poskytování zdravotních služeb. Tento pilíř zahrnuje, mimo zdraví i vzdělávání. Kvalita a množství základního vzdělávání zvyšuje účinnost každého jednoho pracovníka. Nedostatek kvalitního vzdělání se může stát překážkou v rozvoji podnikání.

5. Vysokoškolské vzdělání a odborné přípravy – vysokoškolské vzdělání je pro ekonomiky zásadní, především v dnešním globalizovaném světě. Tento pilíř měří sekundární a terciární vzdělávání, kvalitu, odborná školení a další.

6. Výkonnost trhu zboží – zdravá konkurence na domácích a zahraničních trzích je motorem účinnosti trhu. Nejlepší prostředí pro výměnu zboží, vyžaduje minimální vládní intervence bránící podnikatelské aktivity. Výkonnost trhu ovlivňuje také, nakolik její růst závisí na otevřených trzích, jestliže je vláda až příliš „ochranitelská“ a v neposlední řadě nakolik je trh závislý na poptávce a nabídce.

7. Účinnost trhu práce – účinnost a flexibilita trhu práce je rozhodující pro zajištění nejlepší využití pracovních sil v ekonomice. Efektivní trhy práce musí zajistit pobídky pro zaměstnance, podporovat rovnost v podnikatelském prostředí mezi pohlavími a podporovat meritokracii na pracovištích.

8. Rozvoj finančních trhů – efektivní finanční sektor přerozděluje prostředky spořené občany a prostředky vstupující do ekonomiky k jejich nejproduktivnějšímu využití.

Ekonomiky vyžadují sofistikované finanční trhy, prostřednictvím kterých má soukromý sektor přístup ke kapitálu, ze zdrojů jako jsou půjčky, cenné papíry, rizikový kapitál a z jiných finančních zdrojů. Proto musí být bankovní sektor důvěryhodný a transparentní.

9. Technologická připravenost – technologie hrají stále důležitější úlohu pro konkurenceschopnost firem. Tento pilíř měří flexibilitu, s níž ekonomika přijímá stávající technologie pro zvýšení produktivity průmyslových odvětví s důrazem na schopnost plně využívat informace a komunikační technologie v denních činnostech a výrobní procesy pro zvýšení efektivity a umožnit inovace pro konkurenceschopnost. Pilíř technologická připravenost odlišuje schopnost zemí provádět „blue sky“ výzkumy, tedy takové, které nemají jasný cíl anebo jsou vedeny čistou zvědavostí vědců, a vývoj nových technologií pro inovace. Proto WEF oddělila tento pilíř od pilíře „Inovace“.

10. Velikost trhu – velikost trhu ovlivňuje produktivitu práce, neboť velké trhy dávají možnost firmám využívat úspor z rozsahu. V minulosti trhy omezovaly firmy národními hranicemi, v době globalizace mezinárodní trhy nahrazují trhy domácí.

11. Obchodní vyspělost – sofistikované obchodní praktiky přispívají k vyšší efektivitě při výrobě zboží a služeb. Obchodní vyspělost se týká dvou faktorů: kvality operací a strategií jednotlivých firem. Tyto faktory jsou důležité zejména pro země v pokročilém fázi vývoje.

12. Inovace – inovace se vytváří z nových technologických a netechnologických znalostí. Netechnologické inovace úzce souvisí s know-how, dovednostmi a pracovními podmínkami. Rozvíjení produktů a procesů vytváří konkurenční výhodu a zvyšují aktivitu s přidanou hodnotou. Proto je důležité vytvářet takové prostředí, které je příznivé pro inovační aktivity a jsou podporovány veřejným i soukromým sektorem²⁹.

2.9. Podpora malých a středních podniků v EU

Podpora podnikání obecně slouží k rozvoji podnikatelského prostředí, zavedených společností a podporuje vznik nových podniků. Důležitou roli v podpoře podnikání je podpora těch procesů, které přispívají ke zvýšení výkonnosti ekonomiky, jako je konkurenceschopnost nebo rozvojová vazba. Pakliže budou podniky podporovány v oblasti konkurenceschopnosti na úrovni nejvyšší, tedy globální a budou konkurenceschopné i na úrovni nejnižší – bude zajištěna jejich konkurenceschopnost³⁰.

²⁹ KLAUS SCHWAB, WORLD ECONOMIC FORUM. *Global Competitiveness Report 2014 – 2015*. [online]. [10. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>

³⁰ BINEK, Jan. *Obce a regiony pro podnikatele; Podnikatelé pro obce a regiony*. Brno: GaREP, 120 s. ISBN 978-80-905139-0-7.

S podnikáním je vždy spojeno riziko, které podnikatelé podstupují při zakládání a vedení firmy. Evropská unie potřebuje více podnikatelů, proto Komise hledá způsoby, jakými by mohla podpořit potenciální podnikatele k zakládání firem. Jedním z faktorů, které mohou bránit a odrazovat spoustu lidí a potenciálních podnikatelů, je kulturní faktor. Proto musí Unie vytvořit, posilovat a rozvíjet podnikatelské prostředí v EU, které by začínalo už s mladými lidmi a bylo zahrnuto ve vzdělávacím systému. Mnohé může odrazovat administrativní zátěž při zahájení podnikání. Dále je zapotřebí, aby podnikatelé byli schopni najít jednoduchou cestu s jakou zapůsobit a nalákat investory pro své podnikání.

Komise pracuje společně s členskými státy, zejména na usnadnění sdílení zkušeností mezi podnikateli navzájem a podporou podnikatelského myšlení. Mimo jiné byla zahájena kampaň zvaná „Evropský týden malých a středních podniků“, aby vylepšila image podnikání. Problémům při pokusech o zakládání podnikání, čelí jisté skupiny ve společnosti, například lidé z etnických menšin, těmto problémům je třeba věnovat zvláštní pozornost pro jejich překonání a pomoc. Existují formy podnikání, jako jsou například družstva, která mohou hrát významnou úlohu v hospodářském růstu země, kdežto jiné podniky jako třeba řemeslné firmy, mohou čelit specifickým problémům. Komise dbá na to, aby byla přijata příslušná opatření, která mají zabránit znevýhodněným podnikům na evropském trhu.

Mnohé z kroků na podporu malých a středních podniků a podnikání mají jedinečný a komplexní rámec, jedním z dokumentů EU zamezujících se na malé a střední podnikání je „Small Business Act“ pro Evropu, kterému je věnována celá následující podkapitola 2. 10. K zavedení strategického rámce „Small Business Act“ se zavázaly všechny členské státy společně s Evropskou komisí³¹.

Nepřímé podpory podnikání zahrnuje především zjednodušení administrativy podnikatelů, snižování byrokratické zátěže. Do nepřímé podpory můžeme zařadit také snižování daní z příjmu právnickým osobám, rozvoj kvalifikací na trhu práce, přístup k informacím, vzdělávání, poradenství, zapojení malých a středních podniků do partnerství soukromého a veřejného sektoru. Nepřímá podpora se snaží o zdokonalení podnikatelského a také investičního prostředí³².

Přímé podpory jsou nástroje, které zjednodušují přístupnost k finančním prostředkům. Do přímé podpory podnikání patří cenové zvýhodnění záruky za bankovní

³¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Promoting entrepreneurship*. [online]. [11. 3. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/index_en.htm

³² MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ a kol. *Obchodní podnikání ve 21. Století*. Praha: Grada, 2013, 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.

úvěry, dotace, finanční příspěvky, podpora služeb v rámci poradenství a vzdělávání. Také zde patří informační služby pro podnikatele³³.

Podpora podnikání probíhá také na úrovni lokální a regionální. **Regionální podpora podnikání** pomáhá odstranit nerovnosti v podmínkách podnikání na území některých oblastí. Většinou se jedná o regiony hospodářsky slabé a strukturálně postižené. Jejím smyslem je vytvořit lepší podmínky v regionech, ve kterých jsou podmínky podnikání horší³⁴.

2.10. „Small business act“ Evropské unie

Small Business Act (SBA) tvoří strategický a ucelený rámec pro lepší využívání růstového a inovačního potenciálu MSP. Je jeden ze stěžejních dokumentů EU pro malé a střední podniky. SBA má napomáhat k trvalé konkurenceschopnosti EU a ekonomice založené na znalostech³⁵. SBA byl přijat v červnu roku 2008 a odráží politickou vůli Komise akceptovat hlavní úlohu MSP v ekonomice Evropské unie. Smyslem strategického rámce je vylepšit přístup k podnikání a zakotvit tzv. princip „Think small first“, tedy princip politických rozhodnutí, které zahrnují rozhodování o regulacích, veřejných službách atd., což může pomoci překonat stále trvající obtíže bránící rozvoji podnikání malých a středních podniků. Tento Rámec se týká všech společností, které jsou samostatné a mají méně než 250 zaměstnanců³⁶.

„Small business act“ tvoří požadavky zákonné, ale řadu opatření. Jedná se o přizpůsobení malých a středních podniků specifickým potřebám každé členské země EU a dosažení harmonizace v celé EU. SBA je založen na deseti principech:

1. Podnikání: vytvoření takového podnikatelského prostředí, ve kterém budou moci podnikatelé a rodinné firmy vzkvétat a podnikání bude odměněno.
2. Druhá šance: zajištění poctivým podnikatelům, kteří prodělali bankrot, poskytnutí další příležitosti k dosažení úspěchu v podnikání.
3. „Mysli nejprve v malém“: vytvoření pravidel, které vychází z principu „Think Small First“.

³³ ČIŽINSKÁ, Romana a Pavel MARINIČ. Finanční řízení podniku: moderní metody a trendy. Praha: Grada, 2010, 204 s. ISBN 978-80-247-3158-2.

³⁴ MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU*. Praha: Grada, 2005, 528 s. ISBN 80-247-0906-6.

³⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Business environment*. [online]. [11. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/et0001_cs.htm

³⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Small business act*. [online]. [9. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm

4. Pružně reagující správa: vytvoření veřejné správy, která bude schopna reagovat na potřeby malých a středních podniků.

5. Státní podpory a veřejné zakázky: Přizpůsobení nástrojů veřejné politiky tak, aby vyhovovaly potřebám malých a středních podniků. Lepší zpřístupnění malých a středních podniků ke státní podpoře a usnadnění jejich účasti ve veřejných zakázkách.

6. Přístup k financím: usnadnit přístup malým a středním podnikům k financím. Rozvíjení právního a podnikatelského prostředí, které bude příznivé pro zvláštní požadavky MSP, zahrnující potřebu včasných plateb z obchodního styku.

7. Jednotný trh: Pomoci malým a středním podnikům lépe těžit z příležitostí, jež jednotný trh nabízí.

8. Znalosti a inovace: zajistit podporu zvyšování znalostí pracovníků v malých a středních firmách a také zvyšovat veškeré formy inovací.

9. Životní prostředí: dát možnost MSP proměnit problémy životního prostředí v ekonomické příležitosti a zároveň působit na životní prostředí udržitelně.

10. Internacionalizace: podpořit malé a střední firmy, aby mohly těžit z globálního růstu trhů a podporovat je ve snaze toho dosáhnout³⁷.

2.11. Agentury a Instituce Evropské unie podporující malé a střední podnikání

Instituce a agentury Evropské unie poskytují rozsáhlou podporu malým a středním podnikům. Podpora MSP existuje v různých formách, ať už ve formě grantů, půjček nebo prostřednictvím fondů, které EU poskytuje, jako jsou například fondy strukturální. Institucí a agentur, které poskytují podporu malým a středním podnikům je velké množství, v tomto textu jsou vypsány pouze ty nejvýznamnější. K podpoře podnikání jsou používány také iniciativy a programy, které podporují zlepšení přístupu k financím v různých oblastech MSP. I těchto programů je velké množství, v této kapitole je věnována pozornost nejdůležitějším programům podpory MSP.

³⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *A partial and fragile recovery - Antal report on European SMEs 2013/2014*. [online]. [24. 3. 2010]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2014/annual-report-smes-2014_en.pdf

Evropská komise

Evropská komise je výkonným orgánem Evropské unie, zastupující zájmy EU, bývá také nazývána „motorem Evropy“. Evropská komise jako jedna z hlavních institucí EU podporuje malé a střední podnikání. A to především věnováním se politice, která ovlivňuje podnikání malých a středních podniků v rámci celé EU. Komise také připravuje mechanismy a opatření, které podporují nejen nové podnikatelské subjekty, ale také zavedené podniky³⁸.

Evropská investiční banka (EIB)

EIB poskytuje půjčky a další služby, jak veřejnému, tak soukromému sektoru, na investiční programy nebo projekty. Tyto půjčky jsou poskytovány velkým společnostem, samosprávným celkům a také malým podnikům. Dále ke svým finančním službám EIB poskytuje záruky, například pro banky, leasingové společnosti, garanční instituce, vzájemné garanční fondy apod.

Rozpočtové prostředky, které jsou soustředěny v nástrojích EIB jsou poskytovány podle prioritních cílů stanovených v obchodním plánu EIB. Tyto cíle jsou:

- soudružnost a konvergence,
- podpora malých a středních podniků,
- environmentální udržitelnost,
- realizace iniciativy Inovace 2020,
- rozvoj energetických a transevropských dopravních sítí,
- konkurenceschopná, spolehlivá a udržitelná energetika³⁹.

Malým a středním podnikům proudily finanční prostředky z EIB za rok 2014 ve výši 25,5 miliardy EUR. Dalšími 2,6 miliardami EUR financovala MSP ve státech mimo EU. EIB zajišťuje MSP nepřetržitý a dostupný přístup k jejím financím. V roce 2014 EIB podpořila okolo 290 000 MSP v EU⁴⁰.

Evropský investiční fond (EIF)

EIF je nástroj pro poskytování finanční pomoci MSP, který je spojený s Evropskou investiční bankou a používá se k financování rizikových projektů. Pomoc EIF nefunguje na bázi půjček, neposkytuje finanční podpory ani neinvestuje přímo do společností, EIF používá

³⁸ PETERSON, John a Michael SHACKLETON. *The Institutions of the European Union*. 3. vyd. New York: Oxford University Press, 2012. 442 s. ISBN 978-0-19-957498-8.

³⁹ KÖNIG, P. a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*. 2. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 630 s. ISBN 978-80-7400-011-9.

⁴⁰ EUROPEAN INVESTMENT BANK. *SMEs and Midcaps*. [online]. [21. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.eib.org/projects/priorities/sme/?lang=en>

různé finanční prostředníky jako například banky, leasingové společnosti apod. Pomoc MSP poskytuje tím, že funguje jako ručitel vůči finančním institucím za půjčky MSP⁴¹.

Iniciativa JEREMIE

JEREMIE vznikla jako společná iniciativa Evropské komise, EIB a dalších finančních institucí, která podporuje zlepšení přístupu k financím pro MSP. JEREMIE znamená společné evropské zdroje pro mikro, malé a střední podniky⁴². Tato iniciativa pomáhá mikro, malým a středním podnikům v oblasti přístupu k financím v zemích EU. JEREMIE je financována Evropskou komisí, EIB a EIF. Tento fond mimo jiné vyhodnocuje a pověřuje finanční zprostředkovatele. Prioritou pro financování z prostředků JEREMIE pro MSP a mikropodniky je transfer technologií a know-how. Finanční prostředky JEREMIE jsou soustředěny do národních institucí každého členského státu, které jsou za prostředky zodpovědné. Iniciativa vznikla v průběhu programového období 2007 – 2013 a pokračuje i v novém 2014 – 2020.⁴³

Agentura Enterprise Europe Network (EEN)

EEN je síť agentur vytvořená po celé Evropě, která byla založena v roce 2008. Jejím hlavním posláním je poskytování integrované služby, jednak na pomoc inovačnímu podnikání, legislativnímu poradenství, vyhledávání obchodních a technologických partnerů, vytváření obchodních příležitostí nejen v rámci EU, ale také v některých nečlenských státech EU, a také podporování MSP v rámcových programech EU související s výzkumem, inovacemi a vývojem. Podpora EEN pro MSP tkví v poskytování poradenství pro podnikatele, které informuje o možnostech podnikání na evropském trhu. Dále nabízí poradenství v oblasti inovací a technologických transferů a také nabízí projektové poradenství, čímž zvyšuje informovanost o možnostech dotací, grantů a dalších forem podpory⁴⁴.

Výkonná agentura pro malé a střední podniky (EASME)

EASME byla zřízena 1. ledna 2014, kdy nahradila Výkonnou agenturu pro konkurenceschopnost a inovace. EASME řídí několik programů EU, ze kterých programy

⁴¹ KÖNIG, P. a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*. 2. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 630 s. ISBN 978-80-7400-011-9.

⁴² ERGUN Ayça a Hamlet ISAXANLI. *Security and cross-border cooperation in the E.U., Black Sea Region and Southern Caucasus*. Washington, D. C.: IOS Press, 2013. 179 s. ISBN 978-1-61499-186-1

⁴³ BOHÁČOVÁ, Ivana a Magdaléna HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. 188 s. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.

⁴⁴ SRPOVÁ J., V. ŘEHOŘ a kol. *Základy podnikání*. Praha: Grada. 2010, 427 s. ISBN 978-80-247-3339-5.

Horizont 2020 a COSME působí v oblasti malého a středního podnikání a jsou níže popsány⁴⁵.

COSME

Program COSME se zaměřuje na lepší zpřístupnění k finančním prostředkům, přístupu na zahraniční trhy a zdokonalení rámcových podmínek pro podniky v EU. Cílí na konkurenceschopnost podniků a MSP sektoru. Dále má za cíl podpořit podnikatelskou kulturu a podpořit zakládání a růst MSP. Hlavní skupinou jsou v tomto programu MSP a podpora podnikatelských organizací, regionálních a vnitrostátních správních orgánů. A to ve výši 2,5 miliard EUR pro období 2014 – 2020⁴⁶.

Horizont 2020

Tento program je největším a nejvýznamnějším programem, který slouží k financování vědy, výzkumu a inovací na evropské úrovni pro programové období 2014 – 2020⁴⁷.

Horizont 2020 podporuje účast MSP v rámci celého programu, nicméně je pro MSP speciálně zaměřen na tzv. „close-to-market“ podporu. Zaměřuje se také na větší zapojení malých a středních podniků do výzkumu a vývoje a podporu inovací. To se stává jedním z hlavních návodů, jak vytvořit inteligentní, inkluzivní a udržitelnou Evropu, což je v souladu se strategií Evropa 2020.

Přímá podpora MSP je především pro podniky, které mají nejvíce inovativní nápady s evropským rozměrem, a které nejsou schopny najít si jiné finanční prostředky na trhu. Rozpočet pro tyto podniky bude činit 3 miliardy EUR v období 2014 – 2020. Mimo to tato podpora také slouží pro takové MSP, které mají vysoký potenciál, ale vysoce rizikové inovativní nápady⁴⁸.

⁴⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Výkonná agentura pro malé a střední podniky*. [online]. [9. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/agencies/executive_agencies/easme/index_cs.htm

⁴⁶ HOUSE OF LORDS, Select Committee on Small and Medium Sized. *Roads to success: SME exports: report of session 2012-13*. London: Stationery Office, 2013. ISBN 9780108550461.

⁴⁷ EVROPSKÝ VÝZKUM. *Horizont 2020*. [online]. [28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.evropskyvyzkum.cz/cs/nastroje-spoluprace/ramcove-programy/Horizontt2020>

⁴⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *SMEs*. [online]. [28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/programmes/Horizont2020/en/area/smes>

3. Malé a střední podnikání a jeho podpora v Rumunsku

Rumunsko se stalo členským státem Evropské unie 1. ledna 2007 společně s Bulharskem. Připojení těchto dvou zemí k EU došlo k šesté úspěšné vlně rozšiřování Unie. Rumunsko tak završilo proces přibližování k EU, který započal v roce 1993 podepsáním dohody o přidružení Rumunska k Evropské unii. O dva roky později začíná Dohoda o přidružení platit. Důležitým datem v přidružování Rumunska k EU je prosinec 2003, kdy se konalo zasedání Evropské rady v Bruselu. Rada stanovila časový rozvrh Rumunska pro vstup k EU. Bylo projednáno, že jednání o přistoupení mají být ukončena v roce 2004. Dále bylo stanoveno, že nejdříve v roce 2005 má být podepsána smlouva o přistoupení. Rumunsko má přistoupit v lednu 2007, kdy se stalo plnohodnotným členem Evropské unie⁴⁹.

Rumunsko se také svým vstupem do Unie zavázalo připojit se k ekonomické a hospodářské unii. Žádné ze zemí, které přistoupili v letech 2004 a 2007, nebyla umožněna výjimka tzv. Opt-out. Tu mají pouze Velká Británie a Dánsko. „Opt-out“ je výjimka pro stát EU z práva Unie, v tomto případě mluvíme o výjimce, kterou mají výše zmíněné dvě země o připojení se k ekonomické a hospodářské unie a s tím související povinnosti přijmout Euro jako domácí měnu⁵⁰.

Vstup Rumunska do EU přinesl zemi mnoho výhod a také výzvy, kterým musela a musí země čelit. Přístupem Rumunska do EU v roce 2007 získala země důležitou výhodu spojenou s vnitřním trhem EU, a to volným pohybem kapitálu, osob, služeb a zboží, zvýšením konkurence na trhu, také snížením nákladů a stoupající úroveň produktivity. Rumunsko disponuje kvalitní, ale především levnou pracovní silou a díky pěti hlavním svobodám EU může být pro EU obrovský přínos. Velkou výzvou pro rumunské podniky je udržení se a začlenění se na evropském trhu, což firmy nutí být konkurenceschopnější, zvyšovat svou produktivitu a zavádět nové a moderní technologie.

Výhoda vstupu Rumunska do EU leží v investicích do ekonomické a sociální sféry. Budování a oprava staré infrastruktury, snižování znečištění životního prostředí, zlepšení kvality potravin a pitné vody apod.

Jedním z procesů, kterými se snaží Rumunsko a rumunské firmy zvyšovat svou konkurenci je evropská ekonomická integrace. Jejím účelem je vytvoření vzájemných výhod a

⁴⁹PAPADIMITRIOU, Dimitris a David PHINNEMORE. *Romania and the European Union: From marginalisation to membership*. New York: Routledge, 2013. 183 s. ISBN 978-0-415-37326-5.

⁵⁰ THOMAS, R. A., N. A. POP a C. BRATINAU. *The Changing Business Landscape of Romania: Lessons for and from Transition Economies*. New York: Springer, 2013. 306 s. ISBN 978-1-4614-6864-6.

vytváření dynamického prostředí proevropské ekonomiky. Cílí na zvýšení úrovně specializace, což znamená účinněji přemísťovat zdroje, zesílit konkurenci mezi podniky, zvýšení úrovně produktivity a zrychlení ekonomického růstu.

Dalším jevem, který Rumunsko provází po vstupu do EU je volný přístup na pracovní trhy členských zemí. Tato skutečnost s sebou nese jak negativní i pozitivní přínosy. Velké množství občanů hledají zaměstnání a také sociální jistoty v jiných zemích EU. Odborníci vyškolení v Rumunsku hledají uplatnění v zahraničí, kde dosahují na lépe placené pozice. Tato skutečnost vede v Rumunsku k nerovnováze na trhu práce, snížení technologického rozvoje, hospodářského růstu, snižování mezd a zaměstnanosti v některých odvětvích. Rumunsko by proto mělo více investovat do lidí, zvyšovat jejich kvalifikaci, restrukturalizovat průmyslové a zemědělské odvětví, vytvořit stabilnější právní a ekonomické prostředí, aby zamezilo velkému odlivu pracovní síly.

Pro malé a střední podnikatele měl vstup do EU a evropská integrace pozitivní dopad na jejich podnikání. MSP mají lepší přístup na trhy EU, díky integraci se také mohou dostat k potenciálně lepším dodavatelům, zlepšily se právní předpisy, je jednodušší přístup k novým technologiím a spolupráce v oblasti inovací. Velkou výhodou pro MSP je také přístup ke strukturálním fondům EU⁵¹.

3.2. Malé a střední podniky a vybrané faktory podnikatelského prostředí v Rumunsku

Jak je patrné z tabulky 3.1 sektor malých a středních podniků dominuje rumunskému trhu. Největší zastoupení tady představují mikro firmy. Nicméně jejich vliv na ekonomiku je nižší, než v průměru bývá v EU. Rozložení sektoru podnikání mezi odvětvími je srovnatelný s rozložením průměru v EU⁵². Což jasně naznačuje lepší se trend oproti létům před a těsně po vstupu Rumunska do EU, kdy naopak rozložení podniků v odvětvích více připomínalo rozvíjející se ekonomiky, s vysokým počtem průmyslových podniků s velkým počtem

⁵¹ BOBALKA C., C. SOPONARU a O. CIOBANU. European integration – a comparative perspective between Romania and the Republic of Moldova. *CES Working Papers*. 2013, roč. 5, č. 3[24.7.2015]. ISSN 2067-7693. Dostupné z: http://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2013_V3_BOB.pdf

⁵² EVROPSKÁ KOMISE. *2014 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

zaměstnanců oproti jiným odvětvím⁵³. Stále však převažuje vyšší podíl zaměstnanosti v průmyslových sektorech než ve službách. Tento jev je dán především historickou strukturou ekonomiky⁵⁴.

Tabulka 3.1 Mikro, malé, střední a velké podniky v Rumunsku za rok 2014

	Mikropodniky	Malé podniky	Střední podniky	MSP celkem	Velké podniky	Rumunsko Celkem
Podniky						
Počet podniků	380 971	45 385	7 494	433 850	1 407	435 263
%	87,5 %	10,4 %	1,7 %	99,7 %	0,3 %	100 %
Zaměstnanost						
Počet	962 765	968 792	855 923	2 787 480	1 358 961	4 146 447
%	23,3 %	23,4 %	20,6 %	67,3 %	32,7 %	100 %
Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele						
Mil. EUR	751 300	919 900	1 081 000	2 752 100	2 758 300	5 510 400
%	13,6 %	16,7 %	19,6 %	49,9 %	50,1 %	100 %

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁵⁵, vlastní zpracování

3.2.1. Právní formy podnikání

Založení společnosti v Rumunsku předchází potřebné procedury, které musí podnikatel podstoupit. Jako první musí podnikatel získat doklad o ověření dostupnosti názvu společnosti a jeho rezervace. Tento proces probíhá přes online formuláře a trvá méně než jeden den. Poplatek, který musí podnikatel zaplatit je zhruba 16 EUR. Dále je potřeba, aby podnikatel vložil peníze do své banky a opatřil si doklad z banky o dostatečných finančních prostředcích uložených v bance.

Poté, co podnikatel získá výše zmíněné doklady, může svou firmu zapsat do obchodního rejstříku Rumunska. Před registrací musí zakladatelé připravit stanovy

⁵³ CARDUNEANU, Carmen a Laura Raisa IOVU. Financing opportunities for SME in Romania. *Proceedings of the 6th International Symposium of the Romanian Regional Science Association*. [online]. 2007, roč. 3, č. 1 [27. 3. 2015]. Dostupné z: http://mpr.ub.uni-muenchen.de/12979/1/MPRA_paper_12979.pdf

⁵⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *2014 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

⁵⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *2014 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

společnosti. Do 15 dnů od jejich založení je povinností podnikatele zaregistrovat svou společnost do obchodního rejstříku v oblasti sídla své společnosti. Zapsáním do obchodního rejstříku získává podnikatel zároveň elektronický certifikát fiskálního záznamu. Poplatek se může lišit, v průměru je to okolo 170 EUR. Po zapsání firmy do obchodního rejstříku se musí podnikatel registrovat pro účely DPH. Registrace se provádí na finančním úřadě. Jako poslední proces založení společnosti je registrace zaměstnaneckých smluv na územním inspektorátu práce, tato registrace probíhá online⁵⁶.

V Rumunsku existuje 6 hlavních právních forem podnikání, *Societate în nume colectiv*, *Societate în comandită simplă*, *Societăți în comandită pe acțiuni*, *Societăți pe acțiuni*, *Societăți cu răspundere limitată* a *Comerciantul persoană fizică*.

Societate în nume colectiv - společnost musí mít minimálně dva akcionáře, akcionáři společnosti osobně ručí za své závazky. V této právní formě není stanoven minimální základní kapitál vložený do společnosti. V českém právním prostředí má *Societate în nume colectiv* obdobu ve veřejné obchodní společnosti.

Societate în comandită simplă – společnost má dva druhy akcionářů, komanditisti a akcionáři. Komanditisté ručí osobně za závazky společnosti, naopak akcionáři ručí pouze do výše svého vkladu. V českém právním prostředí lze najít ekvivalent v komanditní společnosti.

Societăți în comandită pe acțiuni – právní forma je podobná *Societate în comandită simplă*, tedy dva druhy akcionářů, komanditisté a akcionáři. U této formy je dána výše sdíleného kapitálu, která činí 25 000 EUR. V České republice by tato forma podnikání byla akciovou společností.

Societăți pe acțiuni – akciová společnost, kde je dán minimální počet akcionářů – dva a minimální sdílený kapitál je 25 000 EUR.

Societăți cu răspundere limitată – minimální sdílený kapitál je 60 EUR a počet akcionářů může být od dvou do padesáti. V českém právním prostředí by se jednalo o společnost s ručením omezeným.

Comerciantul persoană fizică - neboli fyzická osoba. Ručí za své závazky v plné výši.

Nejoblíbenější formou podnikání je *Societăți cu răspundere limitată*, obdoba společnosti s ručením omezeným v českém právním prostředí⁵⁷.

⁵⁶ THE WORLD BANK. *Doing business in Romania 2015*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/romania/>

⁵⁷ SITARU, Dragos-Alexandru. *Corporations and partnerships in Romania*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2011. 182 s. ISBN 978-90-411-3397-7.

3.2.2. Daňový systém

Daňový systém Rumunska je systém, založený na daních přímých, nepřímých, sociálním pojištění a daních majetkových⁵⁸.

V tabulce 3.2 jsou vypsány přímé daně v Rumunsku. Daň z příjmu fyzických osob stejně jako daně ze zisku korporací dosahují výše 16 %. Daň ze mzdy, pronájmu majetku je také 16 %. Pro právnickou osobu, která není občanem, ale působí na území Rumunska – nerezidenty - nečeká znevýhodnění, daň z příjmu je stejná jako u právnických osob – rezidentů. Rumunsko nepřímo podporuje mikropodnikatele v oblasti daní, neboť mikropodnikatelé platí daně z příjmů ve výši 3 %, pokud splňuje podmínky, které uvádí tabulka 3.2.

Tabulka 3.2 Přímé daně

Daň z příjmu fyzických osob	16 %
Daň ze mzdy	16 %
Daň z příjmu z pronájmu majetku	16 %
Daň z nemovitostí	0,25 % - 1,5 %
Daň dědická a darovací	Tyto daně se v Rumunsku nevybírají
Daň ze zisku korporací	16 %
Daň z příjmu mikropodniků <ul style="list-style-type: none">• Roční obrát 100 000 EUR• 1 – 9 zaměstnanců• 50 % příjmů podniku musí být z jiné činnosti než poradenské	3 %
Daň z příjmu právnických osob – nerezidentů	16 %

Zdroj: ŠIROKÝ, JAN. *Daně v Evropské unii*⁵⁹, vlastní zpracování

Základní sazba daně z přidané hodnoty činí 24 %. V Rumunsku existují také dvě snížené sazby. První snížená sazba je 9 % a vztahuje se na mouky, knihy, učebnice, léčiva a ubytovací služby. Další, druhá snížená sazba je ve výši 5 % a tato sazba se vztahuje na bydlení, pozemky, které jsou součástí sociální politiky země. Sazby nepřímých daní jsou uvedené níže v tabulce 3.3.

⁵⁸ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2013. 386 s. ISBN 978-80-7201-925-0.

⁵⁹ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2013. 386 s. ISBN 978-80-7201-925-0.

Tabulka 3.3 Nepřímé daně

Nepřímé daně		
DPH	Základní sazba	24 %
	1. snížená sazba <ul style="list-style-type: none"> • Pečivo, mouky • Učebnice, knihy • Léčiva, ubytovací služby 	9 %
	2. snížená sazba <ul style="list-style-type: none"> • Dodání bydlení včetně pozemků (součást sociální politiky Rumunska) 	5 %

Zdroj: ŠIROKÝ, JAN. *Daně v Evropské unii*⁶⁰, vlastní zpracování

3.2.3. Pracovní trh

Podmínky pracovního trhu jsou důležité pro podnikatele, kteří mají zaměstnance. Udávají podmínky, které musí zaměstnavatel dodržovat vůči svým zaměstnancům.

V Rumunsku mají zaměstnanci tři-měsíční zkušební dobu. Zkušební doba pro zaměstnance starší 18 let určená na 40 hodin za týden a maximální pracovní doba je osm hodin denně. Pro zaměstnance mladší 18 let se snižuje pracovní doba ze 40 hodin za týden na 30 hodin a maximální doba, po kterou může zaměstnanec pracovat denně je 6 hodin. Maximální pracovní dny za týden je 5 dní pro zaměstnance mladší i starší 18 let. Výpověď je sjednávána mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem v pracovní nebo kolektivní smlouvě, minimální výpovědní lhůta je 30 kalendářních dnů. Podmínky pracovních vztahů jsou vypsány v tabulce 3.4.

Tabulka 3.4 Podmínky pracovních vztahů

Zkušební doba		3 měsíce
Pracovní doba	Zaměstnanci	40 hodin/týdně, 8 hodin/denně
	Zaměstnanci pod 18 let	30 hodin/ týdně, 6 hodin/denně
	Maximální pracovní dny za týden	5 dní
Výpovědní lhůta	Sjednávána mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem v pracovní nebo kolektivní smlouvě	30 kalendářních dnů

Zdroj: ROMANIAN LABOUR CODE⁶¹, vlastní zpracování

⁶⁰ ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2013. 386 s. ISBN 978-80-7201-925-0.

⁶¹ ROMANIAN LABOUR CODE. *Romanian Labour Code*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.codulmuncii.ro/en/title-3/page-1>

Minimální mzda v Rumunsku dosahuje 215,5 EUR za první čtvrtletí roku 2015⁶².

3.3. Podpora podnikání v Rumunsku

Podpora podnikání je nezbytný prvek v moderních ekonomikách a nejenak tomu je také v Rumunsku, které čerpá z výhod EU a jejich programů na podporu malého a středního podnikání. V tomto textu jsem se zaměřila na podporu ze strukturálních fondů EU v programovém období 2007 – 2013 a 2014 – 2020. Právě politiky na podporu MSP jsou čím dál tím více důležitější, zvláště pak zaměření na výzkum, vývoj, inovace a konkurenceschopnost MSP⁶³.

3.3.1. Strukturální fondy v programovém období 2007 - 2013

Strukturální fondy jsou finanční nástroje EU sloužící k realizaci politiky soudržnosti. Fondy má pod správou Evropská komise a prostředky z Fondů jsou využívány k podpoře méně rozvinutých regionů, k restrukturalizaci regionů, které byly postiženy úpadkem průmyslu. Dále podporují profesní začlenění mladých lidí, boj proti dlouhodobé nezaměstnanosti a v rámci strukturálních fondů je také vydávána podpora na rozvoj venkova⁶⁴.

Celkový finanční objem v období 2007 – 2013 byl 19,7 miliard EUR. Z této částky bylo proplaceno 10,73 miliard EUR Evropskou komisí⁶⁵.

Celkově bylo v Rumunsku alokováno skrze Strukturální a Kohezní fondy v tomto období 2007 – 2013 19,7 miliard EUR z čehož 12,6 miliard EUR bylo ze Strukturálních fondů vyčleněno cíly Konvergence a 6,5 miliard EUR bylo z Fondu Soudržnosti, 0,45 miliard EUR bylo určeno pro cíl Evropské územní spolupráce⁶⁶.

Národní strategický referenční rámec pro Rumunsko uvedl, na co budou finanční prostředky investovány, tedy na investice do snižování rozdílu hospodářského a sociálního

⁶² EUROSTAT. *Labour market*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings/database>

⁶³ BENNET, Robert J. *Entrepreneurship, small business and public policy: evolution and revolution*. New York: Routledge, 2014. 175 s. ISBN 978-0-415-64540-9.

⁶⁴ BOHÁČOVÁ, Ivana a Magdaléna HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. 188 s. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.

⁶⁵ RADIO ROMANIA INTERNATIONAL. *European Fund Absorption*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.rrr.ro/en_gb/european_fund_absorption-2526951

⁶⁶ AGENTIA PENTRU DEZVOLTARE REGIONALA NORD-EST. *European Funds 2007-2013*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.adrnordest.ro/index.php?page=ROMANIA_FUNDS&language=2

rozvoje mezi Rumunskem a ostatními zeměmi EU, a to vytvořením 15 – 20 % růstu HDP do roku 2015.

K dosažení tohoto cíle bylo stanoveno pět tematických priorit:

- rozvoj infrastruktury v Rumunsku (silnice, železnice, vodní infrastruktura),
- zvýšení dlouhodobé konkurenceschopnosti rumunské ekonomiky,
- rozvoj a efektivnější využívání lidského kapitálu,
- vybudování účinnější a efektivnější administrativní kapacity,
- podpora vyváženého územního rozvoje⁶⁷.

Operační programy pro období 2007 – 2013

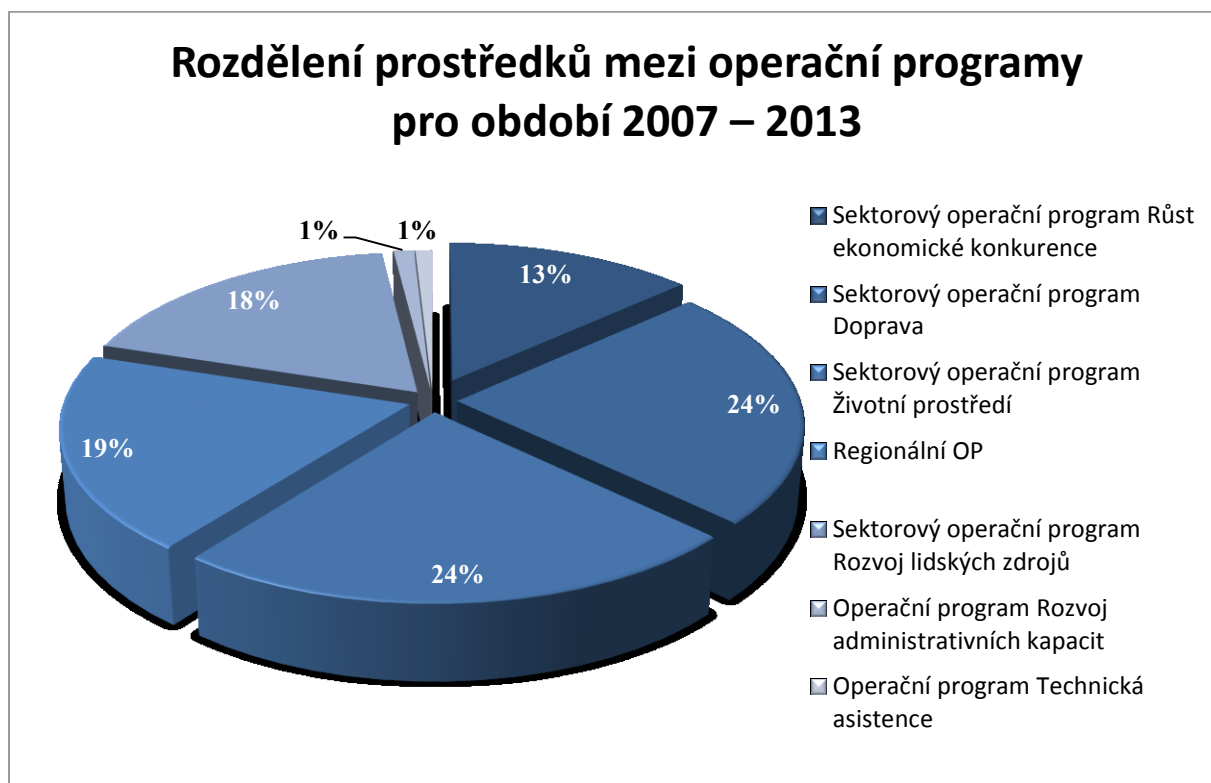
Priority národního strategického rámce byly implementovány skrze sedm operačních programů (OP):

- sektorový operační program Růst ekonomické konkurence,
- sektorový operační program Doprava,
- sektorový operační program Životní prostředí,
- regionální operační program,
- sektorový operační program Rozvoj lidských zdrojů,
- operační program Rozvoj administrativních kapacit,
- operační program Technická asistence⁶⁸.

⁶⁷ TIŠMA, S., A. M. BOROMISA a A. P. KASELJ. *Environmental finance and development*. New York: Routledge, 2012. 200s. ISBN 978-0-415-58609-2.

⁶⁸ BAUN, Michael a Dan MAREK. *EU Cohesion Policy after Enlargement*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2008. 295 s. ISBN 978-0-230-52472-9.

Graf 3.1 Rozdělení prostředků mezi operační programy pro období 2007 – 2013

Zdroj: BAUN M. a D. MAREK. *EU Cohesion Policy after Enlargement*⁶⁹, vlastní zpracování

Operační program Růst ekonomické konkurence

Tento OP se oproti ostatním významně podílí na podpoře MSP, proto je mu věnována největší pozornost. OP Růst ekonomické konkurence měl celkový rozpočet kolem 3 miliard EUR a od EU finanční pomoc ve výši 2,5 miliard EUR, což představovalo více než 12 % všech prostředků, které EU investovala v Rumunsku v tomto období. Rozdělení finančních prostředků pro OP Růst ekonomické konkurence jsou uvedeny v tabulce 3.5.

Cílem tohoto OP bylo zvýšení produktivity rumunských podniků, a to v souladu s principy udržitelného rozvoje. Snížit rozdíly produktivity, které má Rumunsko v porovnání s průměrem EU. Cílem byl dále průměrný roční růst HDP na zaměstnance o zhruba 5,5 %.

Finančními prostředky OP fungují jako podpora k zakládání nových a rozvoji stávajících podniků, zejména malých a středních podniků ve všech regionech. Prioritní osy OP Růst ekonomické konkurence:

- prioritní osa 1: inovativní a eko-efektivní výrobní systém,

⁶⁹ BAUN, Michael a Dan MAREK. *EU Cohesion Policy after Enlargement*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2008. 295 s. ISBN 978-0-230-52472-9.

- prioritní osa 2: výzkum, technologický vývoj a inovace pro konkurenceschopnost,
- prioritní osa 3: informační technologie pro soukromý a veřejný sektor,
- prioritní osa 4: zvyšování energetické účinnosti a bezpečnosti dodávek v rámci boje proti klimatu,
- prioritní osa 5: technická pomoc⁷⁰.

Tabulka 3.5 Rozdělení finančních prostředků podle prioritních os OP Růst ekonomické konkurence

Prioritní osy	Celkové náklady (v eurech)	Příspěvek EU (v eurech)	Národní příspěvek (v eurech)
Inovativní a eko-efektivní výrobní systém	1 079 827 075	928 651 290	151 175 785
Výzkum, technologický vývoj a inovace pro konkurenceschopnost	646 259 176	536 395 116	109 864 060
Informační technologie pro soukromý a veřejný sektor	469 435 674	383 170 104	86 265 570
Zvyšování energetické účinnosti a bezpečnosti dodávek v rámci boje proti klimatu	725 540 194	638 475 370	87 064 824
Technická pomoc	90 040 307	67 530 229	22 510 078
Celkem	3 011 102 426	2 554 222 109	456 880 317

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁷¹, vlastní zpracování

3.3.2. Strukturální a investiční fondy v programovém období 2014 - 2020

V nynějším programovém období 2014 – 2020 bude Rumunsko dále čerpat prostředky z EU, které jsou pro zemi jedním z nejdůležitějších nástrojů, které budou použity ke snížení regionálních disparit a podpoře hospodářského růstu jednak na úrovni regionální, tak na úrovni lokální. Prostředky bude Rumunsko také používat na posílení konkurenceschopnosti a zvyšování zaměstnanosti.

⁷⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *Romania: "Operational Programme Increase of Economic Competitiveness" Programme under Convergence objective co-funded by European Regional Development Fund (ERDF)*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-07-306_en.htm?locale=en

⁷¹ EVROPSKÁ KOMISE. *Romania: "Operational Programme Increase of Economic Competitiveness" Programme under Convergence objective co-funded by European Regional Development Fund (ERDF)*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-07-306_en.htm?locale=en

Cíle strukturálních fondů vytvářejí příznivé prostředí pro investice pro nově vznikající podniky a také pro rozvoj již zavedených firem.

Hlavními cíly využití strukturálních fondů v období 2014 – 2020 jsou vytvoření takových podmínek, které pomohou zlepšit podnikatelské prostředí a trvalý rozvoj podnikání⁷².

Celkové finanční prostředky, které byly rozděleny Rumunsku v období 2014 – 2020 dosahují téměř 30,5 miliard EUR, z toho skrze Strukturální fondy putuje do rumunských OP částka dosahující výše kolem 15,5 miliard EUR. OP Velká infrastruktura byla z větší části financována z Kohezního fondu a to 6,9 miliardami EUR a z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova bylo přiděleno 8 miliard EUR na financování Národního programu rozvoje venkova. Rozdělení financí mezi OP jsou uvedeny v grafu 3.2.

Operační programy pro období 2014 – 2020

Operační programy, které jsou financované v období 2014 – 2020 budou brát v úvahu klimatické změny a fondy budou využity na takové projekty, které nepůsobí negativně na zemské klima.

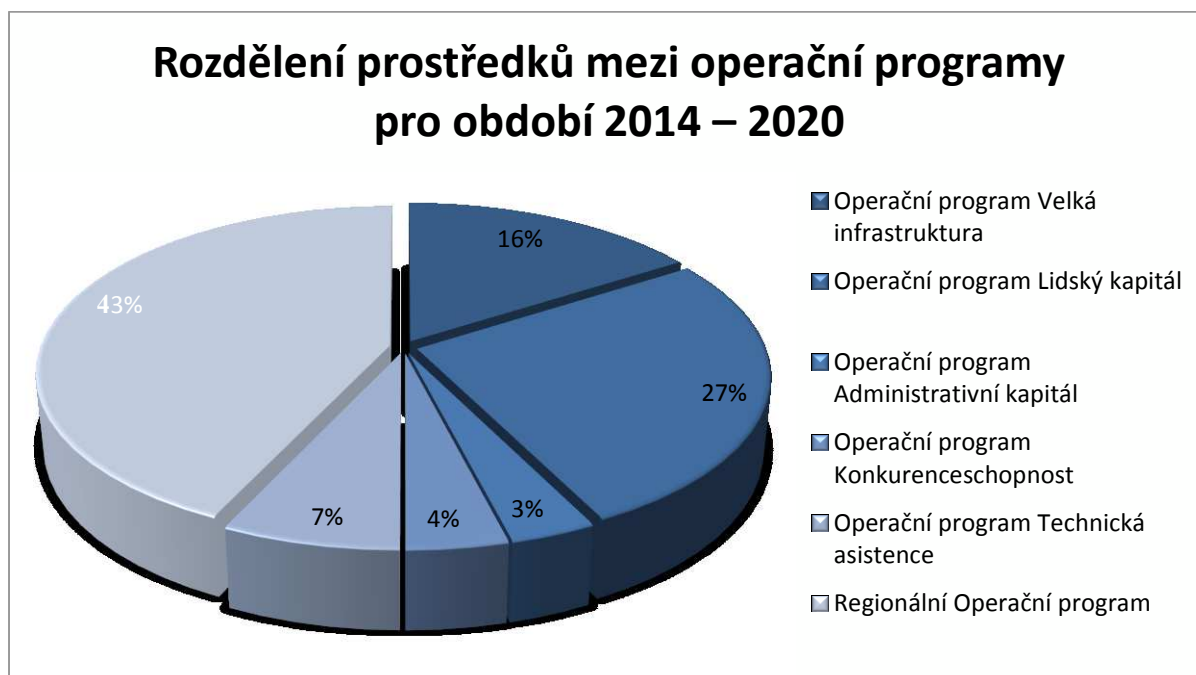
Operační programy:

- operační program Velká infrastruktura,
- operační program Lidský kapitál,
- operační program Administrativní kapitál,
- operační program Konkurenceschopnost,
- operační program Technická asistence,
- regionální Operační program,
- národní program rozvoje venkova (není financován ze strukturálních fondů),
- operační program Rybolov a námořní záležitosti⁷³.

⁷² INVESTOMANIA. *Structural Funds and Subventions Romania Operational Programs 2014 – 2020*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.investromania.be/en/investment/structural-funds-and-subventions-romania-operational-programs-2014-2020>

⁷³ MINISTRY OF EUROPEAN FUNDS. *Romanian partnership agreement for the 2014-2020 programming period*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://media.hotnews.ro/media_server1/document-2014-04-1-16945501-0-31-martie-2014-official-version.pdf

Graf 3.2 Rozdělení prostředků mezi operační programy pro období 2014 – 2020

Zdroj: MINISTRY OF EUROPEAN FUNDS⁷⁴, vlastní zpracování

Z grafu 3.1 a 3.2 je patrné, že finanční prostředky přiděleny Rumunsku jsou v novém programovém období 2014 – 2020 o 4,2 miliardy nižší než v předcházejícím období 2007 – 2013. A největší část prostředků je vyhrazena Regionálnímu OP 43 %, v minulém období bylo tomuto programu vymezeno pouhých 19 %. Zároveň OP Růst ekonomické konkurence z období 2007 - 2013, který byl v novém období nahrazen OP Konkurenceschopnost věnující se podpore MSP, získal o 9 % méně finančních prostředků ze strukturálních fondů.

Operační program Konkurenceschopnost

OP Konkurenceschopnost nahradila v novém období OP Růst ekonomické konkurence z období 2007 – 2013. OP Konkurenceschopnost se podílí na podpoře MSP, proto se na něj v tomto textu zaměřuji.

Hlavním cílem OP je podpora výzkumu, vývoje a inovací a také podpora investic v informačních a komunikačních technologiích a infrastruktury. Investicemi do těchto oblastí se klade za cíl posílení konkurenceschopnosti rumunské ekonomiky. Hlavní směr investic do výzkumu a vývoje je vybudování kompaktního a moderního výzkumu a vývoje zaměřenou na potřeby podniků. Dále tento OP bude posilovat spolupráci mezi podniky a výzkumnými

⁷⁴ MINISTRY OF EUROPEAN FUNDS. Romanian partnership agreement for the 2014-2020 programming period. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://media.hotnews.ro/media_server1/document-2014-04-1-16945501-0-31-martie-2014-official-version.pdf

institucemi, stimulovat vytváření sítí a klastrů pro vývoj nových produktů a služeb. Zintenzivnit spolupráci mezi MSP.

OP Konkurenceschopnost se zaměřuje na dvě prioritní osy:

- prioritní osa 1: Výzkum a inovace,
- prioritní osa 2: Informační a komunikační technologie⁷⁵.

Tabulka 3.6 Rozdělení finančních prostředků podle prioritních os OP Konkurenceschopnost

Prioritní osy	Celkové náklady (v eurech)	Příspěvek EU (v eurech)	Národní příspěvek (v eurech)
Výzkum a inovace	952 570 000	1 329 787 234	252 983 613
Informační a komunikační technologie	630 200 000		
Celkem	1 582 770 847		

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁷⁶, vlastní zpracování

Jak lze vidět, porovnáním tabulky 3.5, které zobrazuje rozdělení finančních prostředků OP Růst ekonomické konkurence z období 2007 – 2013 a tabulky 3.6, ve které jsou rozděleny finanční prostředky nového OP Konkurenceschopnost, v minulém programovém období bylo vynaloženo více peněžních prostředků a to více než 3 milióny EUR na rozdíl od nového programového období, kde bylo do obdobného OP vloženo téměř o polovinu méně, tedy zhruba 1,5 miliónu EUR.

3.4. SWOT analýza sektoru malého a středního podnikání v Rumunsku

Níže uvedená tabulka 3.7 SWOT analýzy malého a středního podnikání slouží jako významný ukazatel porovnávající silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby malého a středního podnikání v Rumunsku. SWOT analýza částečně vychází ze Strategie vlády pro rozvoj malých a středních podniků zveřejněnou rumunským Ministerstvem hospodářství⁷⁷ a částečně z vlastních poznatků získaných při zpracovávání této kapitoly.

⁷⁵EVROPSKÁ KOMISE. *Competitiveess Operational Programme*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/România/2014ro16rfop001

⁷⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Competitiveess Operational Programme*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/România/2014ro16rfop001

⁷⁷ MINISTERUL ECONOMIEI, COMERȚULUI ȘI TURISMULUI. *Strategia Guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.minind.ro/imm/StrIMM_Intr_23022011.pdf

Tabulka 3.7 SWOT analýza malého a středního podnikání v Rumunsku

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Schopnost MSP využívat zdrojů a obchodních příležitostí. ✓ Přizpůsobivost MSP dynamice trhu. ✓ Velký hospodářský význam MSP - tvoří 99,7 % ze všech podniků v zemi, podílí se na zaměstnanosti 67,3 % ✓ Příliv inovací. ✓ Schopnost vytvářet více pracovních příležitostí ve srovnání s velkými podniky. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Orientace MSP na obchod a služby na úkor výroby. ✓ Nízká technologická úroveň. ✓ Nízká konkurenceschopnost. ✓ Financování podnikání vlastními omezenými zdroji – nízká likvidita. ✓ Neznalost v oblasti vývozních technik. ✓ Omezená znalost práv a příležitostí pro MSP ze strany státu a EU. ✓ Nedostatečná znalost v malých a středních podnikatelů o nástrojích externího financování. ✓ Nesladěnost produktů a služeb s evropskými normami.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Linie financování sektoru MSP z OP, úvěrové nástroje Evropské banky pro obnovu a rozvoj, Světové banky a finanční nástroje Evropské investiční banky. ✓ Přístup MSP na zahraniční trhy, zejména na Vnitřní trh a tradiční vývozní trhy. ✓ Přístup podniků k informacím – od vládních a nevládních organizací věnující se MSP, Ministerstva hospodářství, Ministerstvo zahraničí, Svaz obchodních komor, které zprostředkovávají snadný přístup na zahraniční trhy. ✓ Vzdělávací programy pro podnikatele. ✓ Zavádění evropských dokumentů a strategií: Small Business Act a strategie Evropa 2020. ✓ Daň z příjmu pro mikropodnikatele 3 %. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Přetrvávající dopady finanční krize. ✓ Nízké přímé zahraniční investice (FDI), všeobecný pokles poptávky. ✓ Kumulace vládního dluhu k MSP s multiplikačním efektem dopadajícím také na subdodavatele. ✓ Nízký výkon státních institucí a místních orgánů, pomalé poskytování služeb veřejné správy. ✓ Velká byrokratická zátěž. ✓ Nestálý právní rámec země. ✓ Omezená dostupnost bank poskytovat úvěry. ✓ Migrace kvalifikovaných pracovníků do vyspělejších zemí EU. ✓ Menší objem finanční podpory od EU v novém programovém období 2014 – 2020. ✓ Další ekonomický a hospodářský vývoj.

Zdroj: MINISTERUL ECONOMIEI⁷⁸, vlastní zpracování

⁷⁸ MINISTERUL ECONOMIEI, COMERȚULUI ȘI TURISMULUI. *Strategia Guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.minind.ro/imm/StrIMM_Intr_23022011.pdf

Z výše uvedené tabulky 3.7, je patrné, že sektor malého a středního podnikání v Rumunsku má velký rozsah příležitostí pro podnikatele, ovšem také čelí mnoha hrozbám, které působí negativně nejen na celý sektor malých a středních podnik, ale také na celou ekonomiku země.

4. Analýza malého a středního podnikání v Rumunsku

Rumunsko je jednou ze dvou zemí, které přistoupily k EU v roce 2007. Připojení k Unii přineslo pro Rumunsko velkou řadu výhod, ať už možnosti čerpat z evropských fondů, které EU členským státům poskytuje nebo také čerpání z mnoha výhod vnitřního trhu. Pro Rumunsko tak v roce 2007 začíná nová kapitola ekonomického růstu a významných zahraničních investic, které do země plynou ze silných států EU.

4.2. Vývoj malých a středních podniků v Rumunsku v letech 2007 - 2015

V této kapitole budu analyzovat vývoj počtu MSP, zaměstnanost v sektoru MSP a přidanou hodnotu v nákladech na výrobní činitele MSP od roku 2007 s výhledem na rok 2015 v Rumunsku. Datová základna, ze které údaje v této kapitole vychází je Eurostat, která vychází z predikce pro roky 2013, 2014 a 2015.

Vývoj počtu malých a středních podniků v letech 2007 – 2015

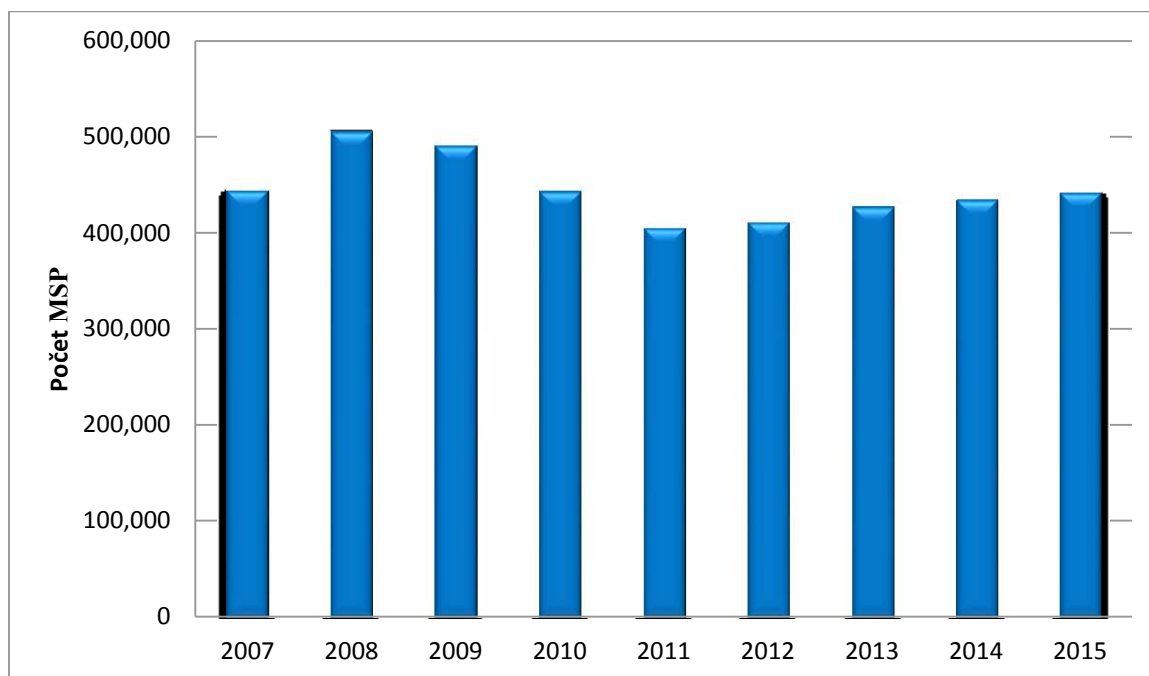
Graf 4.1 znázorňuje počet MSP od roku 2007 s výhledem na rok 2015. V roce 2007, tedy v roce přistoupení do EU bylo v Rumunsku registrováno 443 tisíc malých a středních podniků, za rok v EU se jejich počet zvýšil o více než 60 tisíc, tedy o 13,8 %. Nicméně v roce 2008 zasáhla světová ekonomická a hospodářská krize, která přišla ze Spojených států a se zpožděním zasáhla všechny státy EU. Rumunsko bylo jednou ze zemí, které krize zasáhla velmi silně, což bylo způsobeno z velké části tím, že hospodářský růst země do roku 2008 byl silně závislý na přímých zahraničních investicích, ty se ovšem s dopadem recese na zahraniční investory výrazně snížily⁷⁹. Z grafu 4.1 lze vidět klesající počet MSP od roku 2009 až do roku 2011, kdy krize dosáhla svého vrcholu. Počet MSP v těchto letech klesl o 19,9 %. V roce 2012 se začal počet MSP v Rumunsku pomalu zvyšovat a od tohoto roku počet MSP roste. Predikce Evropské komise počítá s růstem i v roce 2015. Počet MSP v letech 2011 a 2013 rostl především díky investicím do obnovitelných zdrojů energie a také díky veřejnému financování, kdy počet firem vzrostl o 5,4 %. V roce 2014 vláda snížila svou podporu investic do obnovitelných zdrojů prostřednictvím strukturálních fondů, v důsledku čehož byl růst

⁷⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *2011 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2010-2011/romania_en.pdf

menší a predikce pro aktuální rok počítá s růstem počtu MSP o 3 %⁸⁰. Nicméně Rumunsko zatím nenavázalo na úspěšný rok 2008 a počet v letošním roce nedosáhl ani hodnoty roku 2007 a počet MSP je v letošním roce nižší o 0,5 % než v roce přistoupení.

Graf 4.1 Počet MSP v Rumunsku v letech 2007 - 2015

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁸¹, vlastní zpracování

Vývoj zaměstnanosti malých a středních podniků v letech 2007 – 2015

Zaměstnanost v sektoru MSP od roku 2007 do roku 2008 rostla, stejně jako rostl počet MSP v Rumunsku, jak ukazuje graf 4.2, kdy zaměstnanost vzrostla o 3,5 %. V době ekonomické a hospodářské recese od roku 2008 do roku 2010 se zaměstnanost v sektoru propadla o 15,8 %. Ovšem v roce 2011 se zaměstnanost, i přes stále pokračující recesi, zvyšuje o 3,5 %. Z hlediska zaměstnanosti se sektor MSP v době krize mnohem více zdráhal propouštět své zaměstnance oproti velkým podnikům, které propustily mezi lety 2008 a 2010 16,5 % svých zaměstnanců ovšem na jejich celkový počet 44 tisíc v roce 2008⁸² oproti 504

⁸⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *2014 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

⁸¹ EVROPSKÁ KOMISE. *SME Performance Review*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z:

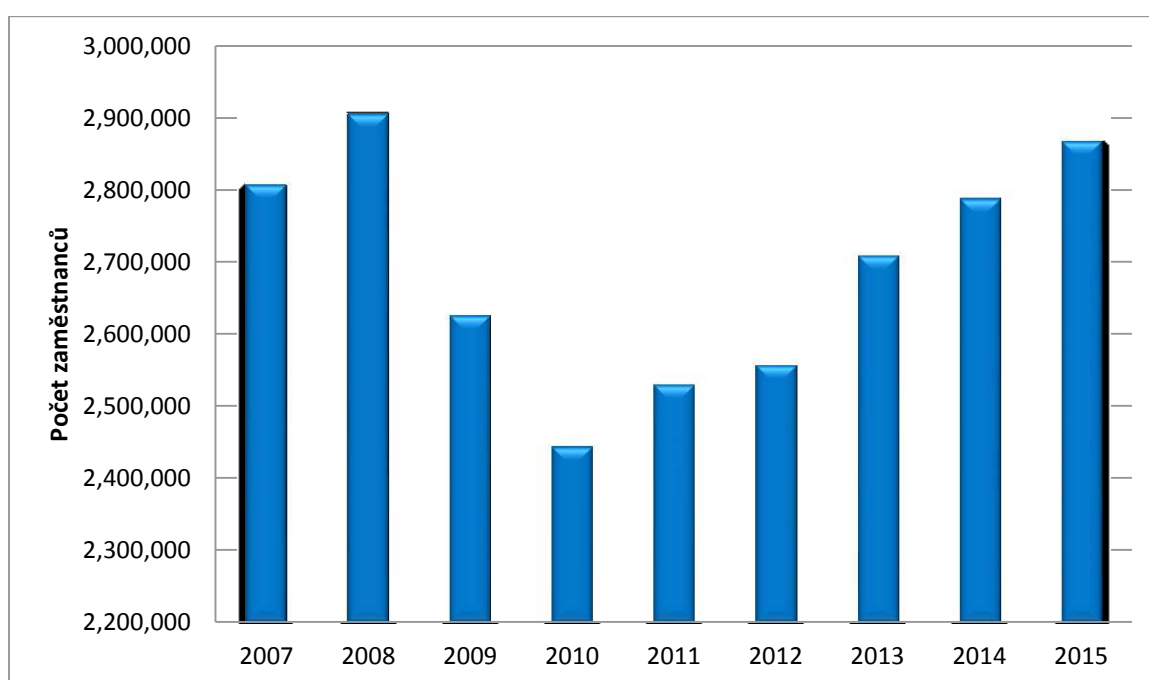
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

⁸² EVROPSKÁ KOMISE. *SME Performance Review*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

tisícům zaměstnancům MSP stejného roku. Největší skok v zaměstnanosti nastal v roce 2013, což bylo díky vládní podpoře investic do obnovitelných zdrojů a energie. Tato podpora měla také pozitivní vliv na počet malých a středních podniků. V současnosti se zaměstnanost nachází pod vrcholem zaměstnanosti z roku 2008. Přestože podle výhledu Evropské komise by měl počet zaměstnanců růst i v roce 2015, nemá v ani tomto roce počet zaměstnanců přesáhnout rok 2008. Navíc odvětví, které jsou považovány za klíčové pro obnovu konkurenceschopnosti evropských podniků, jsou high-tech výroba a znalostně náročnější obory. Právě tyto obory jsou v Rumunsku méně četné, na rozdíl od průměru EU⁸³.

Graf 4.2 Zaměstnanost v sektoru MSP Rumunsku v letech 2007 - 2015

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁸⁴, vlastní zpracování

Vývoj přidané hodnoty malých a středních podniků v letech 2007 – 2015

Vývoj přidané hodnoty v nákladech na výrobní činitele, jak ukazuje graf 4.3, prošel obdobným cyklem jako počet MSP a zaměstnanost v MSP. Je velmi zajímavé sledovat vývoj přidané hodnoty v letech 2007 – 2008, kdy přidaná hodnota vzrostla o více než 50 %. Tento

⁸³ EVROPSKÁ KOMISE. *2014 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z:

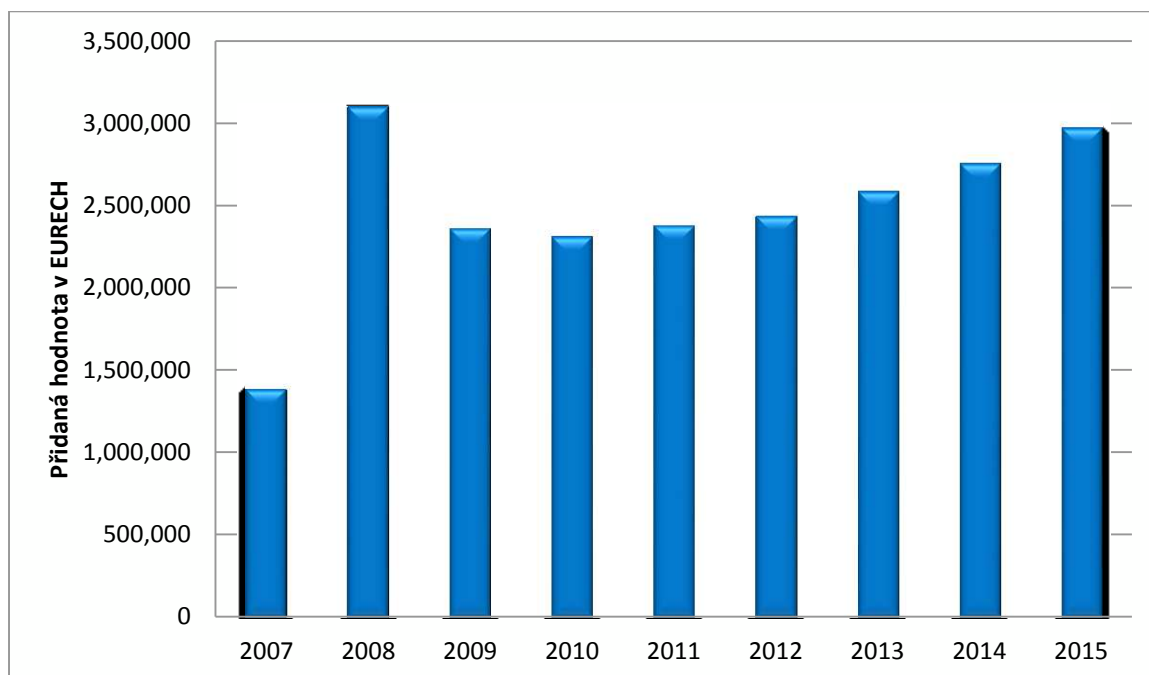
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

⁸⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *SME Performance Review*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

nárůst je zapříčiněn zvýšením hodnoty vývozu MSP, a to především středních podniků⁸⁵. V roce 2009 s příchodem finanční a hospodářské krize přidaná hodnota klesla o 31 %. Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele lehce klesla i v roce 2010, nicméně od tohoto roku stabilně roste a růst se předpokládá i v roce 2015, kdy by se hodnota měla mírně přiblížit vysoké hodnotě z roku 2008.

Graf 4.3 Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele MSP v Rumunsku v letech 2007 - 2015

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁸⁶, vlastní zpracování

4.3. Profil SBA Rumunska

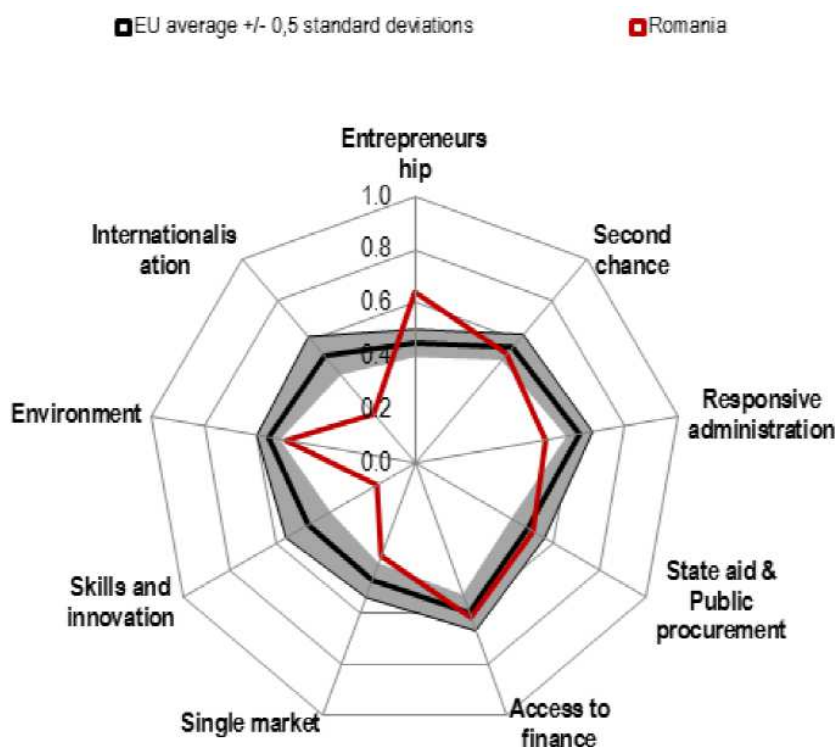
Small Business Act hodnotí všechny členské státy EU v desíti kategoriích. Rumunsko je až na tři oblasti pod průměrem EU, jak lze vidět v grafu 4.4, Rumunsko dosahuje nadprůměrných hodnot pouze v kategorii „podnikání“, a to vzhledem k vysokému počtu nově založených podniků a dobré podnikatelské kultuře a také faktu, že podnikatelé v Rumunsku mají vysoké sociální postavení. Pro Rumunsko jsou hlavními překážkami podnikatelského sektoru nedostatek inovací a kvalifikované pracovní síly. Rumunsko také zaostává za

⁸⁵ BĂLĂNESCU, Madalina. Importance of small and medium-sized enterprises in Romanian economy. *Academica Brâncuși*. [online]. 2013, roč. 7, č. 4 [15. 5. 2015]. ISSN 1844-7007. Dostupné z: [http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2013-04/32_Balanescu %20Madalina.pdf](http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2013-04/32_Balanescu%20Madalina.pdf)

⁸⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *SME Performance Review*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

průměrem EU v oblastech „pružně reagující správa“ a „jednotný vnitřní trh“. Významně však zaostává v oblasti „znalosti a inovace“, což velmi ovlivňuje konkurenceschopnost rumunské ekonomiky. Další oblast, ve které se Rumunsko nachází pod průměrem EU je „internacionalizace“, malé a střední firmy zatím nejsou schopné těžit z globálního růstu světových ekonomik oproti průměru zemí EU. Nicméně se vyrovnává EU v oblasti „přístup k financím“, ve které se rok od roku zlepšuje⁸⁷.

Graf 4.4 SBA profil Rumunska

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁸⁸

Graf 4.5 znázorňuje současný stav se směrem, jakým se výkon SBA vyvíjí v Rumunsku od roku 2008 do roku 2014. Tento graf znázorňuje současný stav výkonnosti a průběžný pokrok a skládá se ze čtyř kvadrantů. Údaje o současném stavu výkonnosti jsou znázorněny podél osy x, jsou vypočítány za pomoci směrodatných odchylek jednoduchých nevážených průměrů EU. Na ose x jsou také zaznačené body -2,5, -1,5, -0,5, 0,5, 1,5 a 2,5, kterými pomyslně povedeme vertikální osy, ty vymezují průměr Evropské unie. Průběžný

⁸⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *SME Performance Review*. [online]. [15. 5. 2015]. Dostupné z:

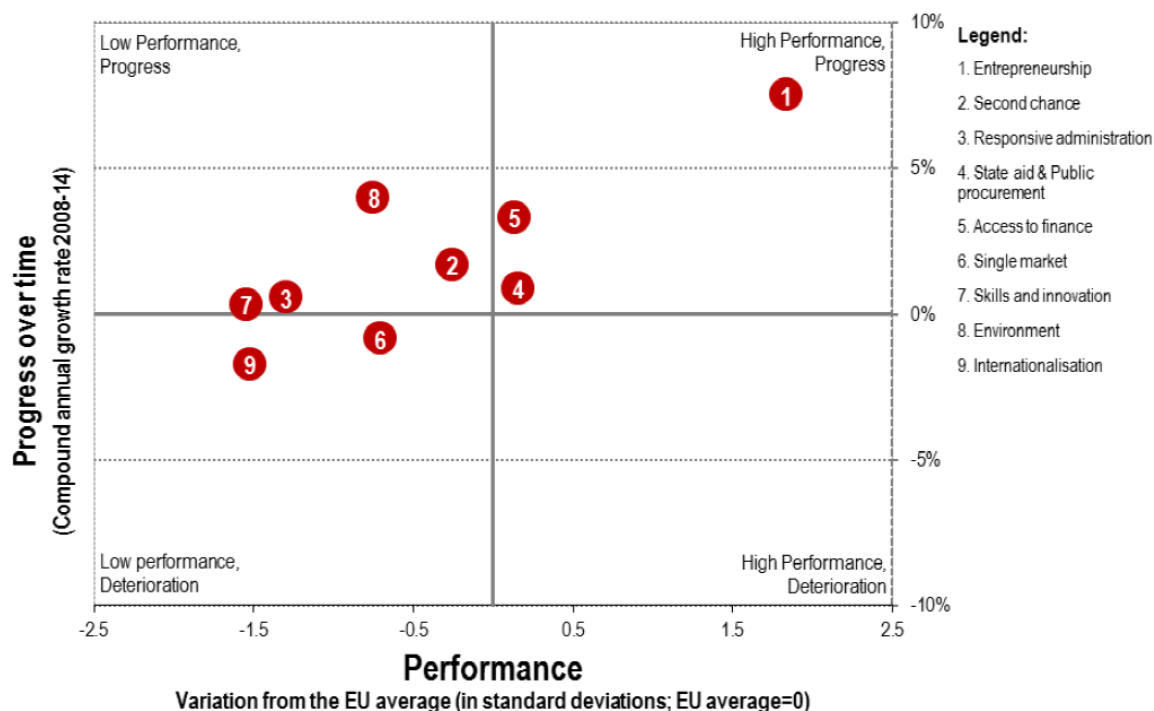
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

⁸⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *2014 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [15. 5. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

pokrok neboli průměrná roční míra v grafu náleží jednotlivým ukazatelům, jež tvoří průměry oblastí SBA. Umístění dané oblasti SBA v jednom ze čtyř kvadrantů ukazuje aktuální informace, kde se nachází Rumunsko v daném časovém okamžiku vzhledem k průměru ostatních členských zemí EU a o míře pokroku, které bylo dosaženo od roku 2008 do roku 2014⁸⁹.

Graf 4.5 Výkonnost SBA v Rumunsku v letech 2008-2014

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁹⁰

Celková výkonnost Rumunska stojí mírně za průměrem EU. Rumunsko si nejlépe stojí v oblasti podnikání, která vykazuje největší pokrok a dosahuje ve všech ukazatelích kladné hodnoty. V Rumunsku existuje vysoký počet „start-upů“, ovšem země nemá tolik zavedených podniků. Ukazatel měřící kategorii druhé šance je spíše podprůměrný. Podmínky v Rumunsku pro „re-startéry“ nejsou příliš příznivé. Podnikatelé, jimž se podnikání nezdařilo, musí projít zdoluhavým procesem insolvence, která může trvat více než tři roky, ovšem bankrotní a agenturní náklady jsou podobné průměru EU. Začátek podnikání je v Rumunsku levnější a

⁸⁹ EVROPSKÁ KOMISE. 2014 SBA Fact Sheet Romania. [online]. [15. 5. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

⁹⁰ EVROPSKÁ KOMISE. 2014 SBA Fact Sheet Romania. [online]. [15. 5. 2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf

rychlejší, než je tomu v průměru EU. Výkon v oblasti státní podpory a veřejných zakázek je v Rumunsku průměrná.

Přístup k bankovním úvěrům pro MSP v Rumunsku má mírně zlepšující se tendenci. Nicméně je pro podnikatele stále těžké získat přístup k alternativním zdrojům financování, a to především k financování vlastního kapitálu, „Business Angeles“ nebo fondů rizikového kapitálu. Bankovní společnosti začaly používat nové, pružnější režimy financování, které odpovídají potřebám trhu. Počet bank, které nejsou ochotné poskytnout úvěry, klesl od roku 2011 o 26 %.

V kategorii jednotného trhu se Rumunsko pohybuje pod průměrem. Více než 14 % exportu MSP ve výrobním sektoru v rámci vnitřního trhu EU zrcadlí produkci ostatních zemí EU. Oproti tomu vývoz služeb neodpovídá výkonu výrobního sektoru. Firmy si začínají stále více uvědomovat výhody vstupu na zahraniční trhy, zvyšují proto svou propagační činnost a vytvářejí partnerství se zahraničními i domácími společnostmi, s cílem získat přístup na zahraniční trhy. Rumunská obchodní a průmyslová komora podporuje expanzi na zahraniční trhy.

V kategorii inovací a znalostí Rumunsko zaostává hluboko pod průměrem. Právě nedostatek inovací a kvalifikované pracovní síly patří mezi hlavní problémy konkurenceschopnosti země. Rumunské MSP vytváří minimální inovace v oblasti procesů nebo produktů. Oblast životního prostředí se v Rumunsku nachází pod průměrem EU. Rumunské společnosti nepodnikají kroky ke zvýšení účinnosti jejich zdrojů, jinak je tomu u ostatních členských států EU, které v této kategorii Rumunsko výrazně předbíhají. Důvodem je částečně menší státní podpora v oblasti inovací. V poslední kategorii měřenou SBA, internacionalizací, je Rumunsko daleko za průměrem EU. Obecně rámcové podmínky pro obchod jsou tady méně příznivé než v dalších zemích EU⁹¹.

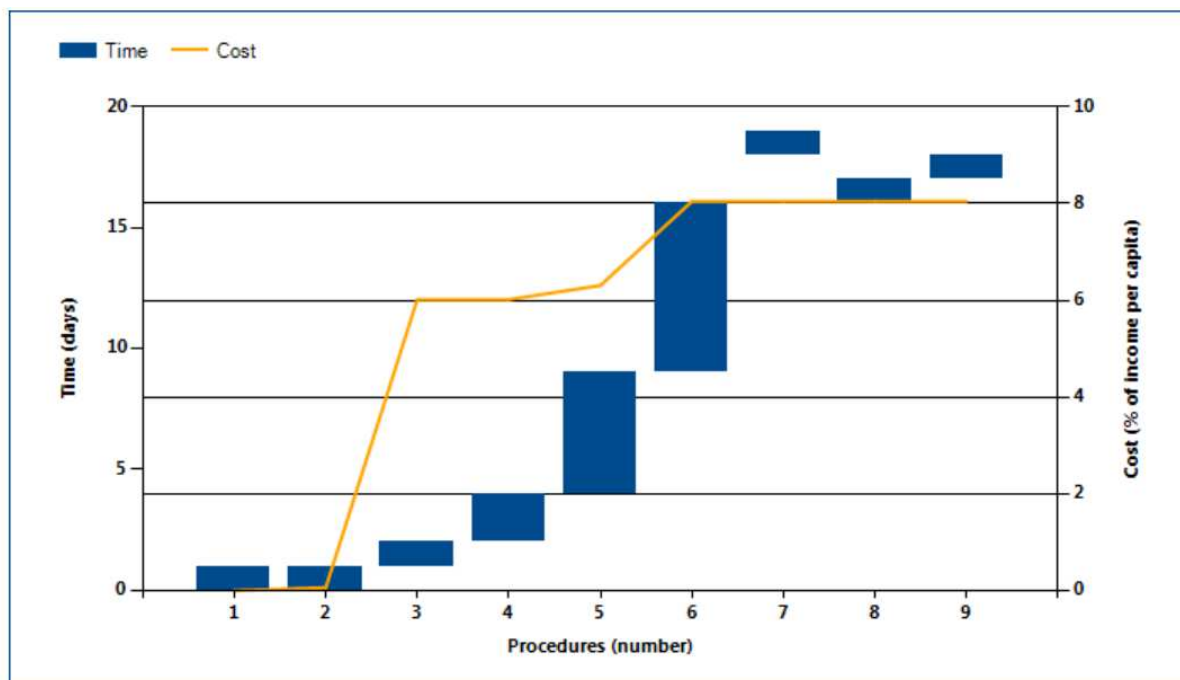
4.4. Komparace časové a finanční náročnosti zahájení podnikání v České republice a Rumunsku

Finanční a časová náročnost jsou důležitým aspektem nejen pro samotný začátek podnikání, ale také pro přesunutí podnikání či otevření nové pobočky v jiné zemi. Tato kapitola je zaměřená na komparaci všech postupů, nákladů a času potřebných k zahájení podnikatelské činnosti mezi Českou republikou a Rumunskem. Data vychází ze zpráv

⁹¹ EVROPSKÁ KOMISE. *SME Performance Review*. [online]. [15. 5. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

vyhotovených Světovou bankou a jsou sjednocené na příkladu společnosti s ručením omezeným pro české i rumunské právní prostředí za aktuální rok.

Graf 4.6 Časová a finanční náročnost zahájení podnikání v ČR

Zdroj: THE WORLD BANK⁹²

Česká republika od roku 2015 prošla velkou změnou při zakládání společnosti s ručením omezeným, kdy se změnila velikost základního kapitálu z 200 000 CZK, tedy v přepočtu okolo 7 297 EUR na 1 CZK, což je zhruba 0,04 EUR.

Prvním krokem pro zahájení podnikání v České republice je kontrola unikátnosti jména společnosti v databázi Ministerstva spravedlnosti, která probíhá online formulářem. Kontrola je bez poplatků a trvá méně než jeden den. Dalším krokem je získání výpisu z trestního rejstříku a rejstříku nemovitostí. Trestní záznamy se vyžadují pouze z českého trestního rejstříku. Jedná-li se o podnikatele ze zahraničí, jehož země si nevede záznamy v trestních otázkách, pak je možné dodat pouze čestné prohlášení ověřené notářem, v opačném případě se dokládá výpis z rejstříku trestů domovské země. Tento proces trvá také méně než den a poplatek za něj je zhruba 7 EUR.

Jako další krok pro podnikatele zahajující podnikání v České republice je notářsky ověřit statuty společnosti. Časová náročnost je jeden den, ovšem finanční náročnost je poměrně vysoká a je závislá na velikosti základního kapitálu společnosti a na počtu kopií

⁹² THE WORLD BANK. *Doing Business in Czech Republic 2015*. [online]. [27. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic>

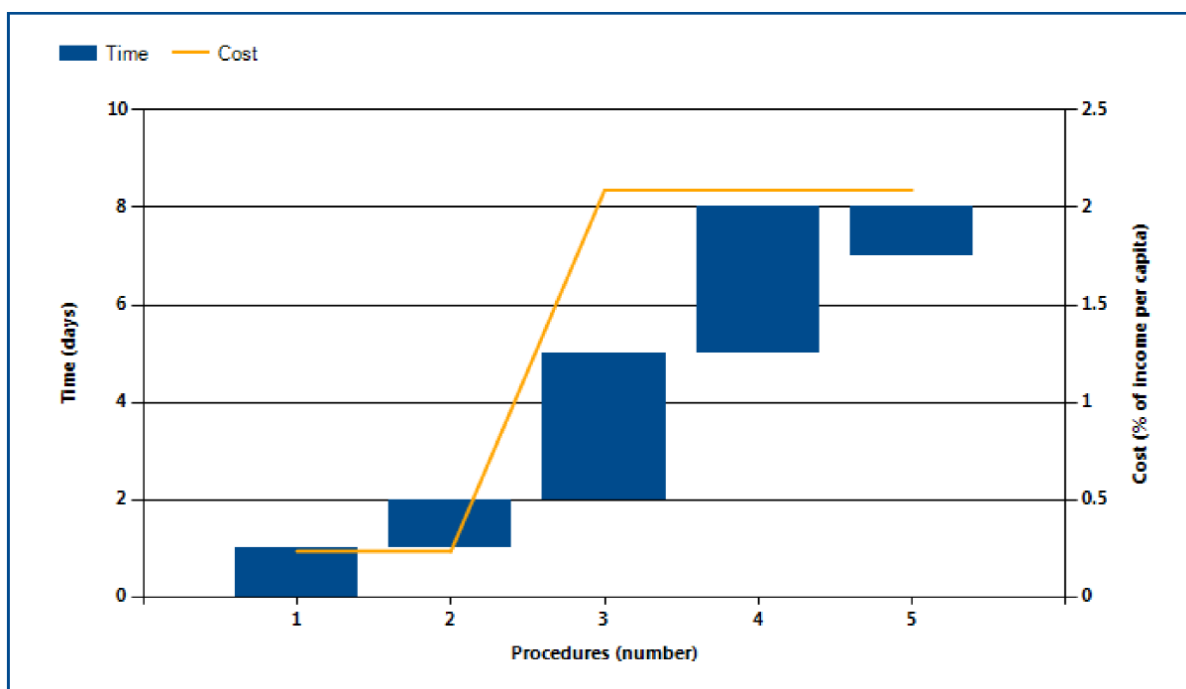
notářského zápisu, které vyžadují zakladatelé firmy. Základní poplatek činí v přepočtu kolem 182 EUR, ale může se vyšplhat až na 4 122 EUR bez DPH. Pro zahájení podnikání je také nezbytné získání potvrzení o správci vkladu kapitálu společnosti, k tomu je třeba také potvrzení banky, u níž je vklad držen na zvláštním bankovním účtu společnosti. Otevření takového zvláštního účtu stojí okolo 182 EUR, je však možné si jej u některých bank otevřít zdarma, pakliže si společnost u té samé banky po založení firmy otevře bankovní účet. Získat potvrzení trvá dva dny.

Podnikatel se musí také zaregistrovat na živnostenském úřadě a získat výpis živnostenského oprávnění a dále s povolením živnostenského úřadu zaregistrovat své obchodní aktivity. K tomu je zapotřebí mít následující dokumenty: memorandum sdružení, důkaz o právním využívání obchodních prostorů a doklad o zaplacení správního poplatku. Poplatek v tomto případě činí 36 EUR a trvá pět dní. V neposlední řadě je potřebná registrace v obchodním rejstříku u Krajského soudu. Žádost o vstup do obchodního rejstříku musí být podána do šesti měsíců od samotného založení firmy. K žádosti musí být přiloženy statuty společnosti, doklady potvrzující název společnosti, potvrzení od správce příspěvků do kapitálu dokazující, že každý zakladatel splatil minimálně 30 % z kapitálového vkladu a potvrzení banky, u níž podnikatel vede účet s kapitálovými příspěvky. Tento krok je časově nejnáročnější a trvá sedm dní a stojí v přepočtu 218 EUR.

Další proces, kterým si musí podnikatel projít je registrace k dani z příjmu, registrace na správě sociálního pojištění a registrace ke zdravotnímu pojištění. Každá registrace trvá jeden den a je bez poplatků⁹³. Celková náročnost zahájení podnikání v České republice je vyobrazena v grafu 4.6.

⁹³ THE WORLD BANK. *Doing Business in Czech Republic 2015*. [online]. [27. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic>

Graf 4.7 Časová a finanční náročnost zahájení podnikání v Rumunsku

Zdroj: THE WORLD BANK⁹⁴

Graf 4.7 ukazuje časovou a finanční náročnost zahájení podnikání v Rumunsku, která je detailněji rozepsána v předchozí kapitole 3.2.1.

Z obou grafů 4.6 a 4.7 je patrný rozdíl v náročnosti zahájení podnikání mezi Českou republikou a Rumunskem. Založit společnost v České republice je finančně i časově náročnější než v Rumunsku. V České republice je na podnikatele kladena také mnohem vyšší byrokratická zátěž.

Rumunsko v porovnání s Českou republikou má téměř čtyřikrát nižší náklady na zahájení podnikání. V České republice náklady tvoří 8 % zisku ze základního kapitálu, kdežto v Rumunsku to je 2,1 %. V průměru stojí založení podniku v České republice 1 011 EUR a v Rumunsku to činí 192 EUR. Což je obrovský rozdíl a silně ovlivňuje množství financí, které podnikatel potřebuje před zahájením podnikání.

Jeden z největších rozdílů je časová náročnost založení podnikání. V České republice je časová náročnost 18 dní, kdežto v Rumunsku je to o více než polovinu, tedy 8 dní.

Z těchto informací vyplývá, že náročnost zahájení podnikání je nižší v Rumunsku než v České republice. Což může také ovlivnit podnikatele při výběru země, kde by chtěli zahájit podnikání. Rumunsko tak představuje výhodnou možnost pro české podnikatele, jak pro

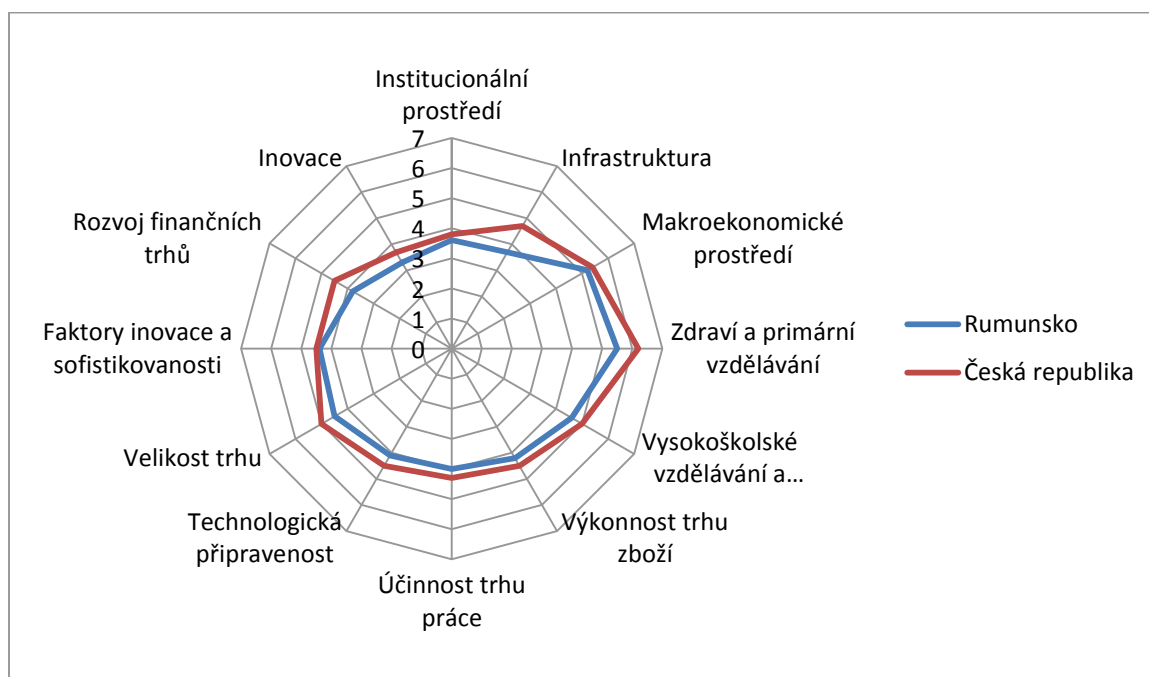
⁹⁴ THE WORLD BANK. *Doing business in Romania 2015*. [online]. [27. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/romania/>

otevření nové pobočky svého podnikání, tak pro podnikatele, kteří hledají novou zemi pro zahájení svého podnikání.

4.5. Konkurenceschopnost České republiky a Rumunska

Tato kapitola je věnována komparaci míry konkurenceschopnosti mezi Českou republikou a Rumunskem, podle měření Světového ekonomického fóra (WEF). WEF zohledňuje při výpočtu konkurenceschopnosti 12 pilířů, které jsou vzájemně závislé, jednotlivé pilíře mají tendenci navzájem se posilovat a oslabovat. Index GCI hodnotí jednotlivé pilíře samostatně a pohybuje se v rozpětí 0 – 7, kdy 7 je nejvyšší hodnocení, 0 naopak nejmenší⁹⁵. Paprskový graf 4.8 ukazuje porovnání konkurenceschopnosti mezi Českou republikou a Rumunskem.

Graf 4.8 Konkurenceschopnost České republiky a Rumunska

Zdroj: KLAUS SCHWAB, WORLD ECONOMIC FORUM⁹⁶, vlastní zpracování

Z grafu 4.8 je jasné patrné, že Česká republika předhání v konkurenceschopnosti Rumunsko. Největší rozdíl podle indexu GCI je v infrastruktuře, která v Rumunsku není na takové úrovni jako v České republice. Rumunská infrastruktura je málo rozvinutá, země má jednu z nejnižších úrovní investic do infrastruktury, nicméně investice do infrastruktury každý

⁹⁵ KLAUS SCHWAB, WORLD ECONOMIC FORUM. *Global Competitiveness Report 2014 – 2015*. [online]. [10. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>

⁹⁶ KLAUS SCHWAB, WORLD ECONOMIC FORUM. *Global Competitiveness Report 2014 – 2015*. [online]. [10. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>

rok rostou a Rumunsko v tomto ohledu pracuje na zlepšení⁹⁷. Dalším bodem, ve kterém Česká republika překonává Rumunsko je zdraví a primární vzdělávání. Rumunsko má nejmenší podíl výdajů na zdravotnictví na HDP ze všech zemí EU⁹⁸. Nicméně rozpočet na vzdělání byl v Rumunsku v roce 2014 vyšší než v roce předcházejícím⁹⁹. Kromě infrastruktury, zdraví a primárního vzdělávání je významný rozdíl mezi zeměmi také v rozvoji finančních trhů. Bankovní systém v Rumunsku a přístup k financím se zlepšuje. Zvyšuje se také ochota rumunských bank poskytovat úvěry podnikatelům. Kategorie inovace v Rumunsku se také nachází pod hodnotami České republiky. Rumunská vláda by se proto měla zaměřit na podporu inovací, kterou ovlivňují například úroveň terciárního vzdělání, podpora vědy a techniky a v neposlední řadě podpora MSP vyvíjející inovace. Nízká inovační aktivita země vede k pomalému hospodářskému růstu. Na druhou stranu to může být příležitost pro zahraniční či domácí subjekty financované zahraničním kapitálem, které mohou přinést inovace a svou jedinečností získat trh, který právě inovace potřebuje.

4.6. Komparace vládní podpory MSP České republiky a Rumunska pro rok 2015

Podpora podnikání je nedílnou součástí moderních ekonomik. Každá země má také podporu státní, která je financována ze státního rozpočtu, mimo podpory z Evropské unie. Státy podporují malé a střední podniky nejen formou finanční podpory, ale také nepřímo například formou poradenství či vzděláváním. Nicméně tuto kapitolu budu věnovat stěžejním finančním podporám vlád České republiky a Rumunska.

Vládní podpora MSP v Rumunsku

Rumunská vláda podporuje malé a střední podniky prostřednictvím sedmi programů, které financuje ze svého rozpočtu.

⁹⁷ BUSINESS REVIEW. *Romania builds hopes for better infrastructure*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: <http://business-review.eu/investments/romania-builds-hopes-for-better-infrastructure-11820-3513>

⁹⁸ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Evaluation of Structure and Provision of Primary Care in Romania*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/167576/Evaluation-of-structure-and-provision-of-primary-care-in-Romania.pdf

⁹⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *National Sheets on Education Budgets in Europe*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/facts_and_figures/National_Budgets.pdf

Cílem programu **START** je usnadnění přístupu k financím pro mladé podnikatele. Prostřednictvím programu START jsou poskytovány nevratné finanční náhrady a to ve výši maximálně 90 % uznatelných nákladů projektu, ovšem ne více než 94 500 LEI na příjemce.

Program **SRL – D** slouží ke stimulaci vzniku a rozvoje mikropodniků pro začínající podnikatele. Klade si za cíl podporovat každého rumunského občana, jenž si chce založit firmu (pakliže již nějakou v minulosti neměl) poskytnutím nevratné půjčky představující více než 50 %, ale ne více než 10 000 EUR, z celkových způsobilých výdajů podnikatelského plánu.

Program **TRADE** na rozvoj a modernizaci podnikání v oblasti prodeje produktů a služeb na trhu.

Ženy – manažerky je víceletý národní program, který si klade za cíl rozvoj podnikatelské kultury mezi ženami manažerkami v sektoru MSP.

Národní víceletý program na podporu umění a řemesla je dalším z řady programů, které vytvořila rumunská vláda na podporu malých a středních podniků. Slouží pro ty podniky z kategorie MSP, které se zabývají obory umění a řemesel.

Program **UNCTAD/EMPRETEC** slouží na podporu rozvoje malých a středních podniků.

Ze státního rozpočtu na rok 2015 bude na podporu nových podniků a rozvoj MSP vyhrazeno 37,31 miliónů EUR¹⁰⁰.

Vládní podpora MSP v České republice

Národní program **Záruka** je koncipován na období 2015-2023. Tento program vznikl k zaplnění časové mezery, kdy nejsou vyhlašovány výzvy v rámci OP podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Platí zde pravidlo n+3.

INOSTART byl připraven v rámci programu švýcarsko-české spolupráce a pokračuje až do roku 2016. Je zaměřen na podporu činnosti začínajících MSP, které vyvíjejí inovace a banky jim nejsou ochotny poskytovat půjčky z důvodu rizikovosti projektu a krátké doby podnikání.

Rámcový národní program **REVIT** je zaměřen na podporu malých a středních podniků s krátkou dobou působení v regionech, kde je snižená ekonomická výkonnost a také

¹⁰⁰ ROMANIAN GOVERNMENT. *10 million lei for the launch of the annual programs for SMEs support*. [online]. [28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://gov.ro/en/print?modul=sedinte&link=10-million-lei-for-the-launch-of-the-annual-programs-for-smes-support>

podporuje podnikatele, kteří byli postiženi živelnými událostmi. Realizace programu REVIT se plánuje až do roku 2020. Výzvy budou v tomto programu vyhlašovány průběžně dle potřeby¹⁰¹.

Podle návrhu ministerstva průmyslu a obchodu bude z jeho rozpočtu poskytnuto na podporu MSP 700,84 tisíc EUR na rok 2015¹⁰².

Rumunská vláda svou podporu více zaměřuje na začínající podniky, mladé podnikatele, ženy v podnikání a rozvoj podnikání obecně. Na rozdíl od České republiky, která se zaměřuje na speciální programy podpory MSP, jako je podpora švýcarsko-české spolupráce. Také se programem REVIT zaměřuje na nové MSP. Zaměření programů podpory odráží také vyspělost obou zemí. Rumunsko patří k méně rozvinutým zemím EU, zároveň přistoupilo o tři roky později než Česká republika, a tak se programy zaměřují na rozvoj podnikatelského prostředí jako celku a zároveň na podporu rovných příležitostí. Kdežto programy České republiky mají již zúžené zaměření jako v případě programu INOSTART.

Rumunská vláda přispívá ze státního rozpočtu na rok 2015 téměř 37, 31 milionů EUR, oproti tomu České ministerstvo průmyslu a obchodu vyčleňuje ze svého rozpočtu na rok 2015 na podporu MSP 700 tisíc EUR.

¹⁰¹ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Akční plán podpory MSP na rok 2015*. [online]. [28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument157011.html>

¹⁰² MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Návrh rozpočtu Ministerstva průmyslu a obchodu na rok 2015*. [online]. [28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument153550.html>

5. Závěr

Malé a střední podnikání je významné pro rozvoj a konkurenceschopnost ekonomiky země. Je to právě sektor malých a středních podniků, který významně přispívá k výzkumu, vývoji a inovacím, v čemž výrazně předbíhá velké a nadnárodní společnosti. Hlavním cílem práce bylo na základě zpracované analýzy zhodnotit vývoj a současný stav malého a středního podnikání a jeho podpory v Rumunsku a dále poskytnout doporučení českým podnikatelům plánujícím vstoupit na rumunský trh.

Malé a střední podniky jsou z hlediska počtu podnikatelských subjektů v Rumunsku nejpočetnější skupinou podnikatelů. Největší skupinou podniků v Rumunsku jsou mikropodniky, které tvoří 87,5 % z celkového počtu podniků v zemi. Potenciál mikropodniků se snaží využít i rumunská vláda, která poskytuje zvýhodnění pro mikropodnikatele sníženou sazbou daně z příjmu. Rumunsko rok po vstupu do Evropské unie zasáhla celosvětová finanční a hospodářská krize. Tento rok byl zlomovým pro vývoj počtu malých a středních podniků, zaměstnanosti v sektoru MSP a jeho přidané hodnoty na výrobní činitele, kdy v důsledku recese začaly tyto hodnoty klesat z důvodu snížených investic ze zahraničí a celkovému útlumu ekonomiky. Již na konci roku 2011 došlo k pozvolnému ožívání ekonomiky a od roku 2012 počet MSP, zaměstnanost a přidaná hodnota na výrobní činitele v sektoru malých a středních podniků roste. Také predikce podle statistik Eurostatu jsou pro aktuální rok příznivé a očekává se růst ve všech měřených kategoriích.

Podpora malým a středním podnikům je poskytována v Rumunsku nejen ze strany vlády, ale Rumunsko také využívá výhod, které poskytuje Evropská unie svým členským státům. Ve své práci jsem se zaměřila na podporu ze strukturálních fondů EU. V programovém období 2007 – 2013 bylo rozděleno ze strukturálních fondů 19,7 miliard EUR, z čehož byly na podporu MSP poskytnuty finanční zdroje skrze operační program Růst ekonomické konkurence ve výši 2,5 miliard EUR. Oproti tomu v novém období 2014 - 2020 bylo pro Rumunsko vyčleněno 15,5 miliard EUR, což je o více než 4 miliardy méně finančních zdrojů, než v období předcházejícím. Na podporu malého a středního podnikání bylo v aktuálním programovém období vytvořen nový operační program Konkurenceschopnost, ze kterého byly rozděleny finanční prostředky ve výši 1,3 miliard EUR. Z těchto údajů vyplývá, že Rumunsko bude celkově přijímat ze strany EU na podporu MSP méně finančních prostředků. Menší objem financí proudících ze strukturálních fondů může mít negativní dopad na objem plánovaných investic, což povede ke snížení rozvoje a

inovací MSP. Rumunská vláda musí přijmout příslušná opatření, aby nedošlo k citelnému zhoršení, pro ekonomiku nepostradatelného, sektoru malých a středních podniků.

Vládní podpora podnikání v Rumunsku je ve srovnání s českou vládní podporou vysoká. Rumunská vláda poskytuje mnohonásobně vyšší finanční podporu v roce 2015 než vláda česká, celkem přispěje v aktuálním roce na podporu MSP více než 37 miliónů EUR. V případě České republiky se finanční podpora pohybuje okolo 700 tisíc EUR.

Rumunská vláda poskytuje svou podporu především skrze programy, které se zaměřují na stimulaci vzniku a rozvoje nových podniků, usnadnění přístupu k financím, rozvoj podnikatelské kultury a rovné příležitosti v podnikání. Možnost získat podporu od rumunské vlády mají také ti podnikatelé, kteří podnikají v oborech umění a řemesel.

Ve své práci jsem se dále zabývala analýzou SBA profilu Rumunska ve srovnání s průměrem Evropské unie. Z profilu SBA vyplývá, že Rumunsko se nachází pod průměrem zemí EU. Naopak země EU předbíhá v kategorii „podnikání“. Podnikatelské prostředí je v Rumunsku poměrně příznivé, díky velkému počtu vznikajících „start-upů“. Také tomu napomáhá fakt, že rumunští podnikatelé se těší vysokému společenskému statusu.

Důležitým bodem v oblasti podnikání je konkurenceschopnost ekonomiky, ve které podnikatelské subjekty působí. Konkurenceschopnost rumunské ekonomiky je v komparaci s Českou republikou nižší. Rumunsku chybí především kvalitní infrastruktura. Kvalitní a rozvinutá infrastruktura je rozhodující pro účinné fungování ekonomiky, nicméně rumunská vláda v tomto směru již několik let podniká kroky k jejímu zlepšení. Z pohledu podnikatele to může být vnímáno jako omezující faktor podnikání, ale na druhou stranu také jako příležitost zaměřit své aktivity například na dopravní či stavební průmysl. Další překážkou, z pohledu podnikatele, je nedostatečně rozvinutý rumunský finanční trh, především pak špatná dostupnost bankovních úvěrů pro malé a střední podnikatele. To může mít fatální následky pro začínající podnikatele, kteří potřebují získat kapitál pro své podnikání. V neposlední řadě špatná dostupnost bankovních půjček negativně ovlivňuje shánění finančních zdrojů pro investice na rozvoj samotného podnikání. Banky se zdráhají poskytovat kapitál podnikatelům sektoru MSP, především kvůli rizikům, která to s sebou přináší.

Pro české podnikatele plánující vstoupit na rumunský trh je Rumunsko zemí s obrovským podnikatelským potenciálem, ale také velkými nedostatky, které mohou nepřipravené podnikatele silně omezovat v jejich podnikatelské činnosti nebo jí také předčasně ukončit. Zahájení podnikání v Rumunsku je velmi finančně a časově nenáročné v porovnání s Českou republikou. V Rumunsku je možné založit společnost s ručením omezeným za osm dní s náklady činící 192 EUR. Daňově je Rumunsko příznivější pro

právnícké osoby, které odvádějí daň z příjmu 16 % oproti 19 % v České republice. Daň z příjmu fyzických osob je v Rumunsku o 1 % vyšší než v České republice. Rumunsko však představuje daňově velmi výhodnou zemi pro mikropodnikání, kdy podnikatelé odvádí na dani z příjmu pouze 3 %.

Rumunsko je také zemí s nedostatkem kvalifikované pracovní síly, kvalifikovaní pracovníci se často stěhují do vyspělejších zemí EU, kde mají možnost lepšího finančního ohodnocení. Celkově je pracovní síla v Rumunsku nejen kvalifikovaná, ale také levná. Rumunsko má poměrně velké regionální disparity, nízkou konkurenceschopnost a nízkou technologickou úroveň. Zároveň je to země, která pracuje na zlepšení podnikatelského prostředí. Malí a střední podnikatelé mají přístup k informacím o možnostech vstupu na zahraniční trhy od vládních a nevládních organizací, vláda také poskytuje vzdělávací programy pro podnikatele.

Z poznatků získaných při zpracovávání této práce vyplývá, že Rumunsko je zemí, která pracuje na zlepšení podnikatelského prostředí a podpory podnikání. Rumunská vláda poskytuje podnikatelům významnou podporu nejen prostřednictvím finančních zdrojů, ale také ze strany vládních a nevládních organizací, které poskytují malým a středním podnikatelům služby na podporu jejich podnikání. Rumunsko však stále zaostává v infrastruktuře a inovacích, které působí jako omezující faktor pro podnikatele i ekonomiku země jako celek.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

1. BAUN, Michael a Dan MAREK. *EU Cohesion Policy after Enlargement*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2008. 295 s. ISBN 978-0-230-52472-9.
2. BENNET, Robert J. *Entrepreneurship, small business and public policy: evolution and revolution*. New York: Routledge, 2014. 175 s. ISBN 978-0-415-64540-9.
3. BINEK, Jan. *Obce a regiony pro podnikatele; Podnikatelé pro obce a regiony*. Brno: GaREP, 120 s. ISBN 978-80-905139-0-7.
4. BOHÁČOVÁ, Ivana a Magdaléna HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. 188 s. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.
5. ČIŽINSKÁ, Romana a Pavel MARINIČ. *Finanční řízení podniku: moderní metody a trendy*. Praha: Grada, 2010, 204 s. ISBN 978-80-247-3158-2.
6. ERGUN, Ayça a Hamlet ISAXANLI. *Security and cross-border cooperation in the E.U.. Black Sea Region and Southern Caucasus*. Washington, D. C.: IOS Press, 2013. 179 s. ISBN 978-1-61499-186-1.
7. HOUSE OF LORDS, Select Committee on Small and Medium Sized. *Roads to success: SME exports: report of session 2012-13*. London: Stationery Office, 2013. ISBN 9780108550461.
8. HORSPOOL, Margot a Matthew HUMPHREYS. *European Union Law*. 7. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2012 ISBN 978-0-19-963981-6.
9. CHOU, Meng-Hsuan a Åse GORNITZKA. *Building the knowledge economy in Europe: new constellations in European research and higher education governance*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2014. 249 s. ISBN 978-1-78254-528-6.
10. KENNEDY, T. P. a kol. *European Law*. 5. vyd. New York: Oxford University Press, 2011. 456 s. ISBN 978-0-19-958905-0.
11. KÖNIG, P. a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*. 2. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 630 s. ISBN 978-80-7400-011-9.
12. MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU*. Praha: Grada, 2005, 528 s. ISBN 80-247-0906-6.
13. MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ a kol. *Obchodní podnikání ve 21. Století*. Praha: Grada, 2013, 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.
14. PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada, 2011. 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.

15. PAPADIMITRIOU, Dimitris a David PHINNEMORE. *Romania and the European Union: From marginalisation to membership*. New York: Routledge, 2013. 183 s. ISBN 978-0-415-37326-5.
16. PETERSON, John a Michael SHACKLETON. *The Institutions of the European Union*. 3. vyd. New York: Oxford University Press, 2012. 442 s. ISBN 978-0-19-957498-8.
17. SITARU, Dragos-Alexandru. *Corporations and partnerships in Romania*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2011. 182 s. ISBN 978-90-411-3397-7.
18. SRPOVÁ J., V. ŘEHOŘ a kol. *Základy podnikání*. Praha: Grada, 2010, 427 s. ISBN 978-80-247-3339-5.
19. STOREY, Tony a Chris TURNER. *Unlocking EU Law*. 4. vyd. New York: Routledge, 2014. 590 s. ISBN 978-1-4441-7419-9.
20. SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 12 s. ISBN 978-80-7400-336-3.
21. ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2013. 386 s. ISBN 978-80-7201-925-0.
22. ŠOLJAKOVÁ, Libuše a Jana FIBÍROVÁ. *Reporting*. 3 rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2010, 221 s. ISBN 978-80-247-2759-2.
23. THOMAS R. A., N. A. POP a C. BRATINAU. *The Changing Business Landscape of Romania: Lessons for and from Transition Economies*. New York: Springer, 2013. 306 s. ISBN 978-1-4614-6864-6.
24. TIŠMA, S., A. M. BOROMISA a A. P. KASELJ. *Environmental finance and development*. New York: Routledge, 2012. 200s. ISBN 978-0-415-58609-2.
25. VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 336 s. Expert. ISBN 978-80-247-4520-6.
26. VITURKA, Milan. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada, 2010. 227 s. ISBN 978-80-247-3638-9.
27. VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 21 s. ISBN 978-80-7357-467-3.
28. Zákon č. 89/2012 Sb., obchodní zákoník
29. Zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, živnostenský zákon

Elektronické publikace a časopisy

1. BĂLĂNESCU, Madalina. Importance of small and medium-sized enterprises in Romanian economy. *Academica Brâncuși*. [online]. 2013, roč. 7, č. 4 [15. 5. 2015]. ISSN 1844-7007. Dostupné z: http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2013-04/32_Balanescu %20Madalina.pdf
2. BOBALKA C., C. SOPONARU a O. CIOBANU. European integration – a comparative perspective between Romania and the Republic of Moldova. *CES Working Papers*. 2013, roč. 5, č. 3[24.7.2015]. ISSN 2067-7693. Dostupné z: http://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2013_V3_BOB.pdf
3. CARDUNEANU, Carmen a Laura Raisa IOVU. Financing opportunities for SME in Romania. *Proceedings of the 6th International Symposium of the Romanian Regional Science Association*. [online]. 2007, roč. 3, č. 1[27. 3. 2015]. Dostupné z: http://mpira.ub.uni-muenchen.de/12979/1/MPRA_paper_12979.pdf

Internetové zdroje

1. AGENTIA PENTRU DEZVOLTARE REGIONALA NORD-EST. *European Funds 2007-2013*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.adrnordest.ro/index.php?page=ROMANIA_FUNDS&language=2
2. BUSINESS REVIEW. *Romania builds hopes for better infrastructure*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: <http://business-review.eu/investments/romania-builds-hopes-for-better-infrastructure-11820-3513>
3. BUSINESSINFO.CZ. *Vnitřní trh Evropské unie*. [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitri-trh-evropske-unie-5159.html?rtc=1#!>
4. EUROPEAN INVESTMENT BANK. *SMEs and Midcaps*. [online]. [21. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.eib.org/projects/priorities/sme/?lang=en>
5. EUROSTAT. *Labour market*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings/database>
6. EVROPSKÁ KOMISE. *Annual report SMEs 2014*. [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2014/annual-report-smes-2014_en.pdf
7. EVROPSKÁ KOMISE. *A partial and fragile recovery - Antal report on European SMEs 2013/2014*. [online]. [24. 3. 2010]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2014/annual-report-smes-2014_en.pdf

8. EVROPSKÁ KOMISE. *Business enviroment*. [online]. [11. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/et0001_cs.htm
9. EVROPSKÁ KOMISE. *Competitiveess Operational Programme*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/România/2014ro16rfop001
10. EVROPSKÁ KOMISE. *EUR – Lex: Access ro European Union Law*. [online]. [9. 3. 2015]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/;ELX_SESSIONID=GxCSJTPTvcpL6XdV0h0L5nWwLmp6FDpvm1hJ5MCK91CSfyYbrnn2!646141243?uri=CELEX:32003H0361
11. EVROPSKÁ KOMISE. *Které podniky patří do kategorie MSP?* [online]. [15. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_cs.htm
12. EVROPSKÁ KOMISE. *Malé a střední podniky (MSP)* [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_cs.htm
13. EVROPSKÁ KOMISE. *National Sheets on Education Budgets in Europe*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/facts_and_figures/National_Budgets.pdf
14. EVROPSKÁ KOMISE. *Podnikání v EU* [online]. [10. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/service/business/art_4918_cs.htm
15. EVROPSKÁ KOMISE. *Promoting entrepreneurship*. [online]. [11. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/index_en.htm
16. EVROPSKÁ KOMISE. *Romania: "Operational Programme Increase of Economic Competitiveness" Programme under Convergence objective co-funded by European Regional Development Fund (ERDF)*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-07-306_en.htm?locale=en
17. EVROPSKÁ KOMISE. *Small business act*. [online]. [9. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm
18. EVROPSKÁ KOMISE. *SMEs*. [online]. [28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/programmes/Horizont2020/en/area/smes>

19. EVROPSKÁ KOMISE. *SME Performance Review*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm
20. EVROPSKÁ KOMISE. *Výkonná agentura pro malé a střední podniky*. [online]. [9. 3. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/agencies/executive_agencies/easme/index_cs.htm
21. EVROPSKÁ KOMISE. *2011 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [15. 4. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2010-2011/romania_en.pdf
22. EVROPSKÁ KOMISE. *2014 SBA Fact Sheet Romania*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/romania_en.pdf
23. EVROPSKÝ VÝZKUM. *Horizont 2020*. [online]. [28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.evropskyvyzkum.cz/cs/nastroje-spoluprace/ramcove-programy/Horizontt2020>
24. INVESTOMANIA. *Structural Funds and Subventions Romania Operational Programs 2014 – 2020*. [online]. [25. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.investromania.be/en/investment/structural-funds-and-subventions-romania-operational-programs-2014-2020>
25. MINISTRY OF EUROPEAN FUNDS. *Romanian partnership agreement for the 2014-2020 programming period*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://media.hotnews.ro/media_server1/document-2014-04-1-16945501-0-31-martie-2014-official-version.pdf
26. MINISTERUL ECONOMIEI, COMERȚULUI ȘI TURISMULUI. *Strategia Guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului IMM*. [online]. [26. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.minind.ro/imm/StrIMM_Intr_23022011.pdf
27. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Akční plán podpory MSP na rok 2015*. [online]. [28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument157011.html>
28. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Návrh rozpočtu Ministerstva průmyslu a obchodu na rok 2015*. [online]. [28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument153550.html>
29. ROMANIAN LABOUR CODE. *Romanian Labour Code*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.codulmuncii.ro/en/title-3/page-1>

30. RADIO ROMANIA INTERNATIONAL. *European Fund Absorption*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.rri.ro/en_gb/european_fund_absorption-2526951
31. ROMANIAN GOVERNMENT. *10 million lei for the launch of the annual programs for SMEs support*. [online]. [28. 5. 2015]. Dostupné z: <http://gov.ro/en/print?modul=sedinte&link=10-million-lei-for-the-launch-of-the-annual-programs-for-smes-support>
32. THE WORLD BANK. *Doing Business in Czech Republic 2015*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic>
33. THE WORLD BANK. *Doing business in Romania 2015*. [online]. [27. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/romania/>
34. WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Evaluation of Structure and Provision of Primary Care in Romania*. [online]. [25. 5. 2015]. Dostupné z: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/167576/Evaluation-of-structure-and-provision-of-primary-care-in-Romania.pdf
35. KLAUS SCHWAB, WORLD ECONOMIC FORUM. *Global Competitiveness Report 2014 – 2015*. [online]. [10. 5. 2015]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>

Seznam zkratek

COSME	Program pro konkurenceschopnost malých a středních podniků (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)
CZK	Česká koruna
DPH	Daň z přidané hodnoty
EASME	Výkonná agentura pro malé a střední podniky
EEN	Enterprise Europe Network
EIB	Evropská investiční banka
EIF	Evropský investiční fond
EU	Evropská unie
GCI	Global Competitiveness Index
HDP	Hrubý domácí produkt
JEREMIE	Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises
LEAN	Less energy, fewer raw material
MSP	Malé a střední podniky
OP	Operační program
SBA	Small Business Act
SWOT	Silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats)
WEF	Světové ekonomické fórum (World Economic Forum)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 15. 7. 2015

.....
Nikola Miksová